

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

morgonbris

Oktobernumret

pris 25 öre

Krig mot arbetare. En fattig,
men ungdomsfrisk kvinnofront.
Läs härom i detta nummer.

Cigarrhandlarskan ger Morgonbris första pris

Som svar på Morgonbris uppmärksammande av fru Ingrid Moores reklam för Morgonbris i hennes ägandes cigarraffär, Karlbergsvägen 59, Stockholm, har vi fått motta följande förtjusande hälsning från fru Moore.

Red av Morgonbris!

Sedan Morgonbris distribuerats ut till oss cigarrhandlare, har jag läst och köpt varje nummer, därför att Morgonbris har innehållit artiklar, som intresserat mig och som måste närmare tänkas igenom i lugnet hemma. På så sätt har tidningen fått stanna i lådan, där urklipp och anteckningar om aktuella frågor förvaras.

Hittills har jag funnit Morgonbris vara tidningen som kommer tidens, livets och särskilt kvinnornas liv, närmast. Det är så många kvinnoproblem, som ännu äro olösta, men icke få förbli det, såsom fosterfördrivning, sexualupplysnings- och uppfostringsfrågor, lika lön för lika arbete och sist, men icke minst, fred! "Aldrig mera krig" skola kvinnorna genomföra.

De kolorerade veckotidningarna (kvinnotidningarna) ha få artiklar av värde för kvinnorna. De bestå mest av annonser och distraherar mera än koncentrerar. Jag har ofta konstaterat detta. Kvinnan köper en tidning för att få omväxling, vila, något "lättläst" och då faller gärna valet på färgerna och "gubbarna". (Att inte Morgonbris är färgad, anser jag vara en stor fördel.) Det var vid ett sådant andefattigt nummers hastiga åtgång, som jag tyckte synd om människorna och mest kvinnorna, efter de stå mig närmast, och så beslöt jag visa dem att det finns goda tidningar, goda "gubbar" att titta på. Att min enkla skyltning av Morgonbris skulle framkalla så mycket uppmärksamhet att den skulle nå ända fram till Morgonbris redaktör, hade jag inte kunnat ana. Jag blev minst sagt häpen att finna min affär angiven och fotograferad för att inte nämna texten. Alla utan undantag, äro vi svaga för uppmuntran och detta visste väl också Morgonbris. Alltså fann jag mig själv "ganska god" efter läsningen och i kraft därav beslöt jag sända Eder några tankekor och visa mig i all min glans. Det blev inte mer än tanke den dagen av många "kvinnlige" orsaker.

När affären stängts för dagen, min dotters en och tusenden frågor blivit besvarade till en tredjedel under gymnastik- och avklädningsproceduren, alla stående hemmasysslor utförda, ja, då kände jag mig inte längre "stor", utan enbart som "bara en kvinna" och längtade efter sängen. Innan jag somnade, hade jag lärt mig förstå alla de kvinnor, som komma av sig redan i portgången när det gäller sociala frågor. De äro bundna av sysslor som måste göras och deras ambition hindrar dem slarva undan och sedan äro krafterna slut. Är detta männe en av orsakerna att så få "stora" kvinnor komma fram?

Och det blev afton första, andra och tredje dagen, men fjärde dagens solsken gav nya krafter åt kropp och själ och resultatet översänder jag härmed med önskan, att Morgonbris måtte fortsätta att tillväxa i innehåll och omfång till alla kvinnors glädje så skall jag göra vad i min förmåga står att dra mitt strå till stacken beträffande försäljning.

Ingrid MOORE

Morgonbris bjuder cigarrhandlarna att tävla

Som Morgonbris förebådade i septembernumret inbjuder tidningen fr. o. m. detta nr. cigarrhandlarna till en tävlan om den bästa reklamen för Morgonbris. Början göres i Stockholm. Material till medverkan tillhandahålles gratis från Morgonbris' expedition. Tävlingsstiden för Stockholm blir 1 okt.—31 dec. Tre kontanta pris utdelas förutom några ext-rapris i form av böcker. 1:apris 50:— kr., 2:dra 30:— kr., 3:dje 20:— kr.

Få tidningar torde kunna uppvisa en sådan stab av energiska, sin uppgift hängivna kommissionärer som Morgonbris. Se bara på den glada gruppen här nedan. Den säljer på möten, den agiterar i varje hus i sitt samhälle och så gör nu många hundra Morgonbris' representanter i landets olika delar. De förtjäna ett särskilt kapitel, vilket också skall komma redan i nästa nummer. Till dess glädja vi oss åt detta utomordentliga handslag från vår kamrat i Slöinge.

Morgonbris Expedition!

Godhetsfullt sänd mig o m g. 10 ex. till av Morgonbris Septembernummer. Tänkte nämligen i den här månaden göra av med så pass till och samtidigt söka öka den vanliga upplagan genom att skaffa fasta lösnummerköpare.

Samtidigt vill jag uttala mitt tack för tidningen i sitt nya skick, såväl ifråga om text som bilder. Det är med glädje man arbetar för den och hoppas jag, att samma friska fläkt även i fortsättningen skall komma till synes. Varen vissa om, att även vi ute på landsbygden värdera den. Inte blott för dess agitatoriska och för kvinnorna särskilt aktuella artiklar och frågor, samt inte minst för nya idéer om bildmaterial — som även för sådana sidor som t. ex. en i n:r 1 i år, "Rapsodi om glädjen", vid vilken man med glädje kan stanna en stund.

Med hälsning
Alma SVENSSON
Slöinge 1 september 1932.

N:r 10 + Årgång 28

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

■
UTGIVARE:

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

■
REDAKTÖR: Kaj Andersson.

■
REDAKTION och EXPEDITION:
Upplandsgat. 1, 3 tr., STOCKHOLM
Tel. 18886. + POSTGIRO N:r 50196.

■
PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

■
ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

**En äppelpaj, som bevisade
sanningen av det gamla
ordspråket:**

**"Vägen till mannens
hjärta går genom magen!"**

Med K. F:s pajform är det lätt
och roligt att baka paj. Ni kan
helt enkelt inte misslyckas om
Ni följer beskrivningen i vårt
lilla recepthäfte.

Pajformen finns att köpa i Er
butik.

**Säg till att Ni får receptet
nästa gång Ni går till butiken.**

Raka med SWING

— för varje haka
det enda raka

— SWING säljes överallt —

A.-B. Svensk Rakklinga, Sandviken

Stockholms Konsum visar nu några veckor framåt en talfilm, där tillagning av fruktpajer demonstreras enligt en ny förenklad metod och med en ny form.

Den nya pajformen av aluminium, som användes, förenklar också arbetet högst betydligt. Idén är amerikansk, men formen tillverkas vid en svensk fabrik för Kooperativa förbundets räkning.

Konsum har ju redan länge bedrivit en omfattande upplysningsverksamhet med s. k. husmodersaftnar, matlagningskurser m. m., men hoppas nu att med talfilmens hjälp nå ett betydligt större antal husmödrar än vad annars skulle vara möjligt.

Vackra
tänder—
kan bli
fula...

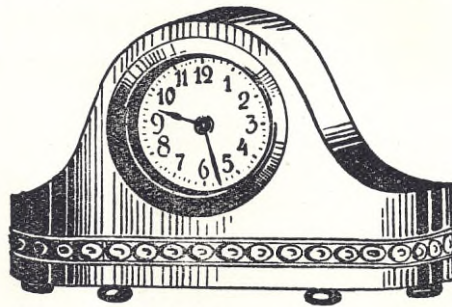
om de ej dagligen vårdas. Gå in för den efter senaste vetenskapliga rön framställda tandcrèmen, YvYDOL, som på ett effektivt sätt rensar och desinficerar tänder och munhåla.

tag

YvYDOL
Tandcrème.

Pris 50 öre.

Enastående billigt!

För att få våra förstklassiga ur kända över hela Sverige, utförsälja vi ett större antal eleganta bordsur för endast kr. 7:— pr st. Bordsuret är utfört i mahognypolerad björk, med fyra runda fötter och stilfulla ut-

skärningar framtill. Det är försett med mässingsverk av bästa schweiziska fabrikat. Vi lämna 5 års garanti för god och säker gång. Garantisedel medföljer varje ur.

Inga pengar skola insändas i förskott. Insänd endast nedanstående kupong, så erhåller Ni genast Bordsuret. Belåtenhet garanteras.

Kupong till SVENSKA MAGASINET, MALMÖ.

Sänd mig genast 1 st. Bordsur à kr. 7:— enligt annonsen.

Namn: .....

Adress: .....

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem,
utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt.
Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

NÄR NI BEHÖVER

VICHY-
ELLER
SODA-
VATTEN

RING DÅ
KOOP. MINERALVATTEN-
FABRIKEN THOR

TELEFON SÖD. 156 11, SÖD. 336 11

HEMSÄNDES DIREKT
EFTER ORDER

En sund ungdom

vill Ni ha, och det är uppfostran i kärlek utan pjosk i kärvhet utan oförståelse, som skall göra't. Er barnbehandling bör främja ungdomens harmoniska växt. Gör den det? För litet hämningar alstrar lössläpplighet, men onödiga hämningar skapa sönderrivna och tynande människor. Detta måste fostrarna beakta.

Överansträngning, nervös sjuklighet, funktionella rubbningar, trots, olydnad och brottslighet

äro ofta följder av en mycket vanlig, men felaktig barnbehandling i hem och skola. En god hjälp ger den nyare psykologien. På denna grundar sig

VÄXANDE LIV OCH TYNANDE

tankar i uppfostringsfrågor av CARL LINDBECK med förord av Prof. WERNSTEDT. 2:- kr. med svarttrycks- och färgplanscher. Behandlar bl. a. barnens hemarbete, svåruppfostrade barn, spontanitetsövningar som psykisk läkemetod, disciplin, förebyggande psykisk hälsovård, leken och idrotten, sexuell fostran och individualiserat skolarbete. Den riktar sig till hemmen lika mycket som till skolan.

Ur kritiken:

"Något av det mest väckande jag funnit... För vår ungdom vore det lyckligt om lärare, föräldrar och andra ungdomens vårdare ville läsa och begrunda denna bok."

Lektor Hilding i Borl. T.

"Den fångslar med det upplevda saklighet... Problem och svårigheter ha här faktiskt fått en verklighetsgrundad behandling."

Rektor Montelin i St.-T.

"Boken är besjälad av en sund mänsklighet... den ger anvisning på de vägar, efter vilka reformerna böra ske och komma att ske."

Prof. Wigert.

"Må den läsas och begrundas av våra skolbarns föräldrar och vårt lands lärare. Boken är skriven av en fin iakttagare, en god psykolog..."

D:r Wallgren i Ny Tid.

"En vinst för vår pedagogiska litteratur... Hans bok är buren av ungdomlig hänförelse... har ärende till varje uppfostrare... förtjänar att allvarligt uppmärksammas."

D:r Gierow i Svensk Läraretidning.

"Skriften bidrager till att reda upp och klarlägga för både lärare, skolstyrelseledamöter och målsmän det nya, som rör sig på undervisningens område, och den gör det på ett för alla klart och lättfattligt sätt."

Ax. L-n. i Arbetet.

Direkt från författaren, BORLÄNGE, Postgiro 27484 eller i närmaste bokhandel.

**För sport och för fest
förinne-ochytterplagg
för vardag och för helg**

DRAGS KOSTYMER och PALETATYGER

**Renaste råvara
bästa bearbetning
modernaste mönster.**

DRAGS AKTIE BOLAG · NORRKÖPING

MALUNGS FOLKHÖGSKOLA

börjar sitt 24:de läsår den 20 oktober 1932

Kurserna pågå 26 veckor och avslutas i början av maj 1933

Begär uppl. om *stipendier*, provnummer av elevtidn. »*Kamratringen*» o. gör *anmälan* i god tid hos förest.

Rektor GUNNAR FURULAND, MALUNG, Telefon 32 A.

Kristinehamns Praktiska Skola

Handels-utbildning i 7 månader praktisk, effektiv, modern fackkurs, som börjar i november.

Byggnads-utbildning i 7 mån. fackkurs för verkmästare, ritare, kontrollanter och byggmästare. Byggmästarediplom. Börjar i november.

Allmän-bildning. 7 mån. utvidgad folkhögskolekurs. Förber. för seminarier, sjukvård m. m. Delvis valfria ämnen. Låg avgift. Börjar i november.

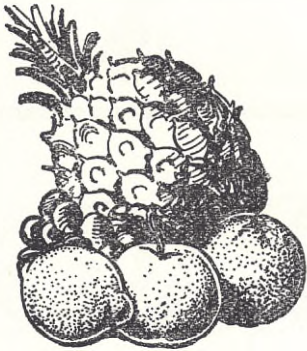
Husmoderskurs börjar i jan. 1933 och Väv- o. Slöjdcurs den 1 november.

Skolan statsinspekterad. Stipendier Begär omgående prospekt.

S:t Görans Begravningsbyrå
Jenny Larsson
Fleminggatan 60
Tel. K. 4724.

*
Ombesörjer allt vid dödsfall
Eldbegängelser
Balsameringar

Frisk som mogen frukt

är SI-KO:s syrliga smak, och tandborstningen med SI-KO ger rena tänder och frisk mun. SI-KO är löslig och innehåller fruktsyresaltet kalciumbitartrat.

SI-KO

den oskadliga tandpastan.

För mycket av det goda brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekommendera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Klena barn

stärkas och få god aptit av den lättsmälta järnmedicinen **Kina-Idozan.**

Förordas av läkare. Fås å alla apotek.

En utmärkt god kaffeblandning till ett billigt pris är H. A. B. Delphins

"Gott Kaffe"

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM 1

Sänd mot postförskott ..... kg. av Eder rostade kaffeblandning »Gott Kaffe» å kr. 3:40 pr kg.

Namn: .....

Titel: .....

Adress: ..... M.

Svenska

strumpor i ylle och silke med ovanstående märke uppskattas av varje dam för sin elegans och stil. Begär även Ni Westerholms-strumpor.

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

ARBETARBODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

Leanogin

Smärt, ung och graciös

genom användandet av Leanogin-Dragees efter Dr. R. Weiss.
För första gången har ett

Hormon-preparat

på vetenskaplig grund skaffats, vilket verkamt bekämpar orsaken till fetma. Leanogin-Dragees innehåller just de nödvändiga hormoner och safter för fetmans försvinnande och körtlarnas förnyade funktion. Allt överflödigt fett avlägsnas utan skadliga biverkningar och återger kroppen dess ungdomliga fasthet.

Gör ett försök. Pris Kr. 6:25 pr glas om 50 tabletter. Kr. 3:50 pr glas om 25 tabletter. Fås å alla apotek. Tillskriv general-representanten:

Hormo-Farma,
Postbox 1178, Stockholm 16.

Hormo-Farma, Postb. 1178, Stölm 16.
Var god sänd omg. mot postförsk.
..... st. glas med ..... tabletter.

Namn: .....

Adress: .....

Postadr.: .....

**» . . . och du blir
ensam kvar! »**

En gripande bild som bör sporra de svenska kvinnorna att med alla fibrer sträva efter en enighet inom världens arbetarhärar. Läs härom å nästa sid.!

Skapa enhetsfront!

Mitt under den nu överståndna valkampanjen mötte den som skriver dessa rader en av sillénarnas främsta kvinnliga ledare — en begåvad, energisk och varmhjärtad kvinna. »Jag har just läst senaste numret av Morgonbris, hälsade hon. Jag fann det mycket intressant, särskilt artiklarna om socialdemokraternas nominering av kvinnliga riksdagskandidater och om kvinnorepresentationen inom Kooperativa förbundet. Men att ni törs ta in sådana saker?» — Ja, varför skulle vi inte våga det? — Jo, att ni vågar säga ut att ert parti saknar kvinnor i sina förnämsta representantförsamlingar. Det ger oss bra angreppspunkter. Jag har just gått och tänkt att skriva om det. — Ja, men gör det. Det vore ju intressant. Ni torde nog kunna uppvisa motsvarande företeelser på ert håll.

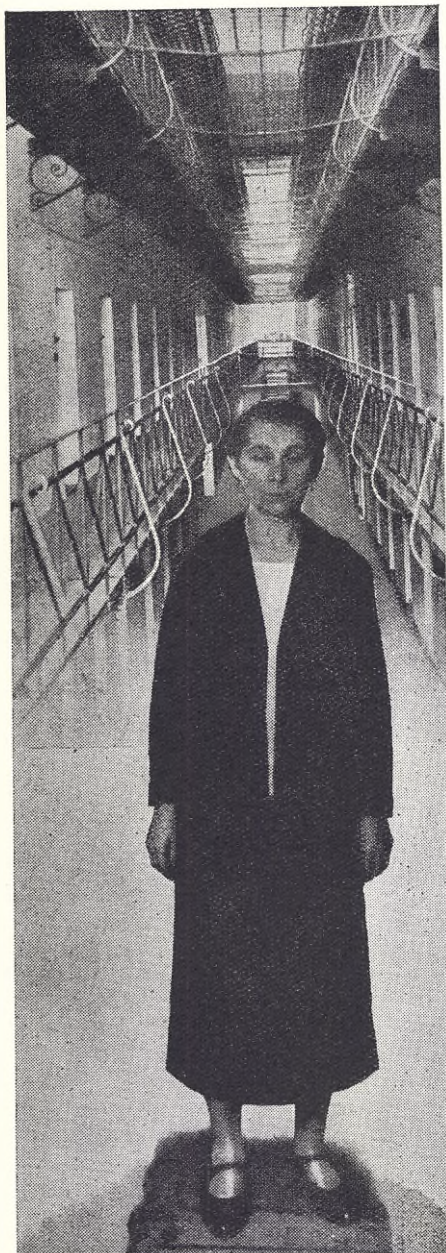
Vilka futtiga utgångspunkter. Här gällde det främst att finna tillfällena till angrepp mot meningsmotståndaren, till att ge ett tjuvnyp, till att få ligga över. Jag skämdes över oss två svenska kvinnor, som inriktade oss på att leka fiender samtidigt det föll sig naturligt för oss att ge varandra ett gott kamratligt handslag. Jag har fått ytterligare anledning att rodna över detta ynkliga partipolitiska skyttegravskrig, när jag under de senaste veckorna studerat den tyska arbetarpressen.

Vad gruvligt händer inte våra medsystrar i Tyskland i en och samma stund. De må vara socialdemokrater eller kommunister, med deras förtvivlade kamp, deras till synes hjälplösa öden för ögonen torde de gynnsammare lottade svenska arbetarkvinnorna — gynnsammare lottade så till vida att ej deras hem äro skådeplatsen för ett förödande, människooffer krävande parti-krig — förena alla mänskligt kännande kvinnor i en aktion för enande av världens väldiga arbetarhåror. Ännu ha ej splittringsförsöken inom svensk arbetarrörelse vunnit andra resultat än på sin höjd förtret, försutten tid och ekonomiska förluster, men giftet finns där i den väldiga organisationskroppen och dess verkningar måste hävas i tid medan vi ännu ha krafter till det. Det länder den socialdemokratiska kvinnorrörelsen till heder att den aldrig gett sig i handgemäng med politiska motståndare inom arbetarkvinnornas läger. I stället för att spilla tid och energi i ändlösa ordrytterier har den ihärdigt gått in för att låta det egna verkandet tala för och emot. Ett sådant förfaringssätt är säkerligen det i längden effektivaste endast

man inte blir exklusiv och isolerar sina förträffliga trupper. I tider som nu har man all anledning att komma till tals med varandra, att lämna tillfällena till angrepp därhän men söka så mycket ivrigare framhäva beröringspunkterna, de gemensamma intressena. Läs det dystra innehållet i ovanstående bilder. Här en åldrig mor, i vars åsyn hennes ena son trampades till döds av nazisterna i hennes eget hem, under det att den andra sonen tvangs att stå stilla inklämd mellan de två för de tyska hemmen typiska stora klädsåpen. Kvinnan i fängelsekorridoren, mor Schmidtke från en hyreskasern i östra Berlin, står slagen av det ofattbara i att hennes tjuugoåriga Paul oskyldigt dömts till tjuugoårigt tukthus. En kväll i augusti kom han — berättar ynglingen själv — ut från en bio för att styra stegen hem. På gatan befann sig en skara nazister och arbetare i strid. Plötsligt hördes skott, varför ynglingen och många med honom skyndade in på närmaste gård. Hit stormade emellertid även nazisterna, fick tag i tjuugoåringen och överlämnade honom till polisen med den kategoriska förklaringen att han var en av de skyldiga till uppträdet. Paul Schmidtke: en proletärpojke, som gärna ville bli snickare, men som redan som skolpojke främst måste tänka på att hjälpa till att förtjäna till hemmet vad som stod att få. Han var springpojke tills i sept. förra året, då arbetet tröt och det gick Paul som så många andra av hans jämnåriga — han fick låta stämpla sin arbetslöshetsbok månad efter månad. Men han ville arbeta var det nu kunde låta sig göra. Ovetande om det oerhörda antalet arbetslösa i Amerika gick han med i Tyska arbetslösas emigrantkoloni.

Den unga modern mötte nazisterna i dörren till sitt hem, då de fanatiska våldsverkarna »i folkets namn» infunno sig för att söka som offer familjefadern, vilken emellertid lyckats finna skydd på taket. Även hans hustru lär ha varit uppförd på dödslistan, men modet svek mannen som skulle verkställa handlingen.

Ytterligt smärtsam är anblicken av unga fru Kosez' från Ohlau avsked av sin tretton år gamla dotter Hildegard, ty flickan lämnas med detta ensam, då bägge föräldrarna gå att avtjäna 6 och 9 månaders fängelsestraff, som de ådömts efter de våldsamma sammandrabbningarna mellan nazistinvasjonen och den kommunistiska ohlaurfronten, varvid två nazister döddes och ett flertal personer sårades på bägge sidor.

Ingen finns bland oss, som icke är emot kriget. Många bland oss äro beredda att insätta hela sin kraft och bringa stora offer för att med alla medel förhindra detta vansinniga brott, som några få mäktiga begå mot de vanmäktigas oerhörda massor. Ingen finns bland oss, som icke förstår, att endast proletarietets internationella enighet kan upphäva detta upprörande missförhållande och av de nu vanmäktigas stora massa skapa en övervinnelig makt, av de få spekulanterna i död och fördärv däremot en vanmäktig, oskadlig grupp.

Vi sträva alltså med alla våra fibrer efter en enighet inom det internationella proletariet, och denna strävan blir så mycket mer lidelsefull, då vi betrakta de härjningar, som arbetarklassens olycksaliga och absurda splittring åstadkommit, då vi t. ex. just se på Tyskland, där borgarkrig och motrevolution äro i full gång, även om subtila tidningskrivare tala om det "lilla" borgarkriget. För en förtroendemän, som skjutes i sängen eller lönmördas på gatan, är det avgörande nog. Man kan läsa "förlustlistan" i tidningarna alldeles som i början av världskriget, då man med hänsyn till mängden ännu ansåg det för möjligt. Vem bär skuld till att det icke kommer till enighet? Fattas stridande, fattas det fredsdömare?

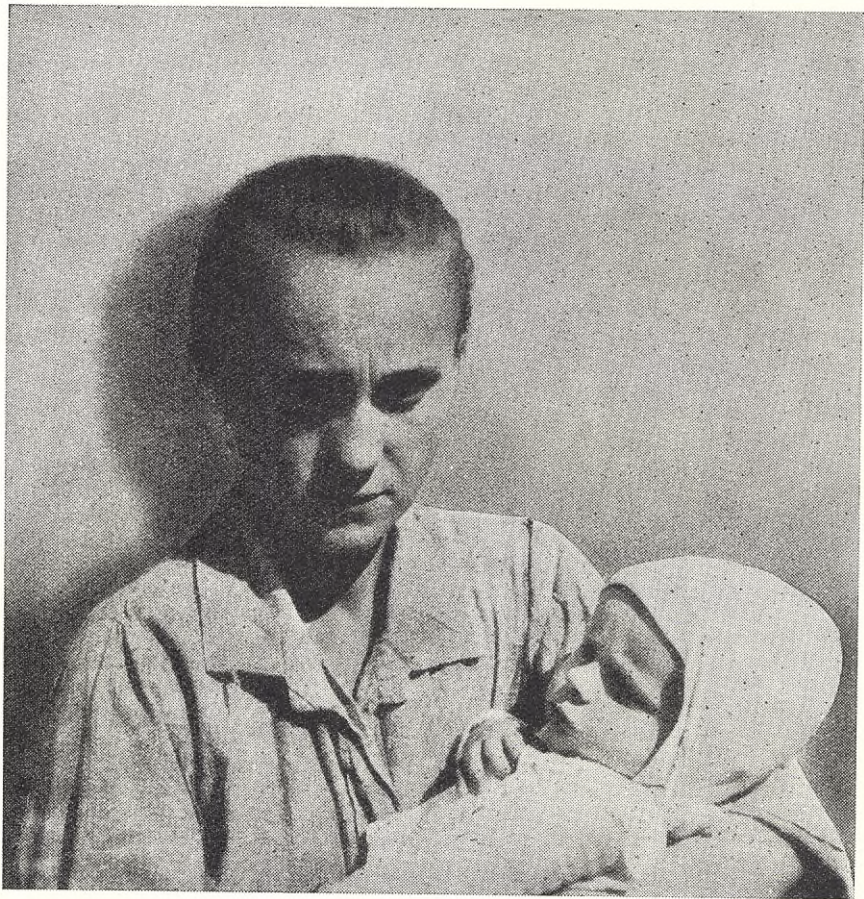
"Här inkallades nyligen en antikrigskongress i Amsterdam, erinrar Martha Tausk i Internationalens kvinnokommitté. Hon fortsätter: Ett internationellt upprop vände sig till oss, de socialdemokratiska kvinnorna i alla länder, till alla kvinnor, som genom sitt medlemskap i ett socialistiskt parti äro anslutna till socialistiska arbetarinternationalen. I uppropet kallades den "Andra Internationalen", men det är oriktigt. Den andra internationalen krossades i världskriget, och den international, som upprättades år 1923 i Hamburg efter utsägliga mödor, efter ett offervilligt förståelsens verk, som fordrade mycken försakelse av alla deltagare och icke minst av dess hängivne skapare, Friedrich Adler, denna international som först kunde upprättas, sedan hela berg av hat och misstroende röjts ur vägen, det är

Socialistiska arbetarinternationalen.

Uppropet vädjade till vår fredsvilja — det är aldrig förgäves! — till vårt hat mot kriget — det är aldrig förgäves! — till vår lidelsefulla vilja att förekomma och hindra kriget, till vår heta strävan att uppnå en enighet inom världens arbetarskaror. I varje stund äro vi beredda att gripa den erbjudna brodershanden, att räcka bröderna och systrarna systerhanden, så att leden slutas till en obetinglig enhetsfront mot kapitalism och krig. Uppropet åberopade sig på stora män och kvinnor, på konstnärer och vetenskapsmän, som också åtnjuta vår aktning och beundran.

Alltså, varför skyndade vi icke hänfödda och med flygande fanor till denna "antikrigskongress", varför bragte vårt parti icke alla offer för att sända så många delegerade som möjligt? Vi hade gärna betalat ett extra bidrag och, även om det varit kännbart stort, så hade det varit en bagatell, emot de offer, som ett nytt krig kan kräva av oss alla — alla utan undantag! Varför voro vi icke där?

Det internationella uppropet, som vände sig till oss, visste också detta. Det berättade oss: Den andra internationalen avfärdar denna kongress med förklaringen, att den är en kommunistisk enhetsfrontmanöver... Och den som läste de artiklar och brev, som Friedrich Adler publicerade i dags-

pressen om denna kongress, den skall säga: Det är sant. Han avfärdade kongressen med att den var en kommunistisk enhetsfrontmanöver.

Nu är frågan, om Friedrich Adler hade rätt att även i detta fall, om det bevisats — och det har skett — att denna kongress anordnats av kommunisterna, varna för att delta i den och överskatta den. Ty bland oss finnas säkert många, som säga sig: Må vara att det blev en manöver, så var det dock ett tillfälle till samförstånd. De fientliga bröderna måste ju en gång sammanföras och om det sker av människor som Romain Rolland, vilka kunna glädja sig åt hundratals odelade vördnad och förtroende, om det sker i namn av tidens högsta mål, nämligen freden, då kunde denna kongress dock kanske ha lett till den önskade enigheten.

Henri Barbusse talade även i sitt öppningstal om att man måste hålla kongressen över partierna, man fick icke tillåta, att den behärskades av ett parti eller en fraktion. Om Barbusse hade denna goda avsikt, så blev den dock icke förverkligad.

Det var icke prägeln "över partierna" utan det kommunistiska partiet, som behärskade kongressen i Amsterdam. Kongressens innehåll var icke kamp mot det imperialistiska kriget utan broderkrig mot den socialistiska arbetarinternationalen. Att vi äro mot kriget är alltför självklart för att behöva uttalas, sade kommunisternas man Münzenberg. Vad det gällde, var att finna praktiska medel att avvärja kriget. De voro snart funna: kampen mot socialdemokratin och de fria fackföreningarna. Kongressresolutionen innehåller heller icke ens en antydning om ett praktiskt aktionsprogram. Att krossa de socialdemokratiska partierna, att bekämpa de fria fackföreningarna, detta tycktes för

kongressens talare vara det verksammaste medlet att avvärja det hotande imperialistiska kriget, faran för väpnad intervention mot sovjetunionen. Det är den enhetsfront, de menade och som återkom i en mängd tal. Att öka broderkriget bland världens arbetare det var ändamålet med enhetsfrontmanövern i Amsterdam.

Kampen mot kriget och kapitalismen är våra organisationers mening och innehåll. Vi vilja ärligt arbetarmassornas enhet. Och alla de kommunistiska kamraterna, som vilja den ärligt liksom vi, de skola gemensamt med oss skapa den stora gemensamma organisation, vari alla arbetande män och kvinnor, som i den kapitalistiska samhällsordningens störtande se målet och i klasskampen medlet att uppnå detta, kort sagt alla manliga och kvinnliga kamrater skola verka tillsammans som fria jämlikar och träffa sina beslut och majoritetsbeslut. Därvid gäller det som självklart, att arbetarklassens internationella intresse bör ställas över ett folks nationella intresse. Denna enhetsfront kan varje dag skapas och med den bestå vi segerrikt Kampen mot Kriget."

Medan reaktionen just tack vare splittringen inom arbetarklassen vinner ny mark i andra länder ha de svenska socialdemokraterna vunnit en glansfull framgång. Det förpliktar Sveriges socialdemokratiska kvinnor skulle kunna kraftigt medverka till en över landets gränser vidgad effekt av framgången vid riksdagsvalet. Hur skulle det vara om de i förening som ett led i skapandet av en enhetsfront sökte vinna kontakt med de av nöd och strider till yttersta förtvivlan bragta medsystrarna i Tyskland? Morgonbris påtar sig med iver uppgiften att vara brygga. Vilket som är det bästa tillvägagångssättet veta vi inte i skrivande stund, men måhända kan Morgonbris läsare sitta inne med ett lyckligt uppslag.

K. A.

Det mest löftesrika

De socialdemokratiska kvinnorna räkna nu med fyra representanter i andra kamraren nämligen: Olivia Nordgren, Agda Östlund, Ruth Gustavsson och Sigrid Gillner, de två senare nyvalda. Sigrid Gillner ger här nedan röst åt en valagitors tankar.

Det som måste slå varje kvinna, som under en följd av valrörelser deltagit i valarbetet, är att i år det varit mer kvinnor än någonsin på våra valmöten. För mig, som varje dag sedan början av augusti varit ute i valrörelsen i olika bygder, har detta faktum, att kvinnorna varit med som aldrig förr, stått som det mest löftesgivande för arbetet på ett nytt samhälle.

Alla dessa kvinnor, oorganiserade, som ej tidigare besökt några socialistiska propagandamöten och organiserade, som strävat länge för politisk upplysning inom sin bygd, alla ha de mött oss valtalande kvinnor med ett intresse och en tillförsikt, som måste värma oss och ge oss en känsla av uppgift och ansvar på ett alldeles särskilt sätt.

Detta års valrörelse har bättre än förr visat, att även kvinnorna kunna vara kamrater och kunna sluta upp kring en kamrat, varifrån hon än kommer och vem hon än är, och se det gemensamma i saken, som står över allas våra öden. Vi märka att kvinnorna börjat lära sig organisationens innebörd och väsen. Jag skriver med flit börjat lära, ty vi känna alla, att så som vi drömma om den verkliga arbetsgemenskapen i våra organisationer, så ha vi ännu ej kunnat förverkliga den. Men vi ha kommit ett gott stycke på väg! Låt oss i ödmjukhet konstatera det och känna det som en framgång, som man just bland kvinnor vill särskilt notera. Varför? Jo, därför, att det finns så mycket hos oss kvinnor, som karakteriseras bäst av det av mig aldrig riktigt tålda utlåtandet: "Kvinnor göra sig bäst en och en. I massa och trupp bli de löjliga."

Man må aldrig så mycket värdera individualitet och aldrig så mycket understryka betydelsen av det personligas kvalitet; det har dock alltid känts som en fint detta, att vi inte skulle kunna gå i massa, verka mäktigt som en personlig makt, när vi äro många.

Valrörelsen 1932 har nu visat för vår socialistiska kvinnorörelse, att kvinnorna, individerna kunna smältas samman till ett, glömma sig själva, tycken och önskinningar och hängivet och disciplinerat gå in för ett samfällt mål, en sak och en mänskiska, som representerar vår sak. Detta är inåt för oss en större vinst av valrörelsen än de fjorton mandatökningarna.

Ty vi ha arbetat för en organisation i anda och sanning av kvinnorna. Vi ha icke arbetat endast för att få in på register så och så många medlemmar och få dem att tänka och rösta så och så.

Utän vi ha velat av dem skapa en enhet byggd på frivillighet och övertygelse. Denna enhet ha vi önskat en själ, en tro, ett mål, som kunde fylla alla och komma dem att handla icke som drillade soldater, men som människor i enhet.

Under denna valrörelse ha vi fått tydligt pröva och erfara, att också vi kvinnor så kunna bilda en enhet. Vi äro lyckliga över att våra organisationer ha visat sig mäktiga att arbeta och handla som en verklig organisation med allt vad däri ligger av samling och hopsmältning. Samling av individens initiativ, kunnande, skicklighet, vilja, flit och ansvar.

Den som farit mycket och sett många hun-

dratals kvinnor under denna valrörelse, hon antecknar det som en vinst, den stora inre moraliska vinsten av våra organisationers arbete. Och hon tänker: Hur mycket lättare bygger man icke upplysning, valpropaganda, verksamhet för samhället på dessa enheter och väl organiserade klubbar, än på de svårhanterliga jag- och kotteribetonade organisationerna.

En grund av enighet och sann gemenskap och vilja att över det som skiljer hålla högt och fast det som förenar. Från de färder jag och många av mina kamrater denna valrörelse gjort i valagitationens tjänst, ha vi alla många personliga minnen av de bästa och dugligaste kamrater. Må det tillåtas mig att ge uttryck åt ett tack till alla dessa kvinnliga kamrater. Jag nämner ingen, men speciellt gå mina tankar till Sjuhäradsbygdens kvinnor, äldre mödrar och unga arbeterskor. Där har jag minnen som lysa som stjärnor från vävarnas urgamla bygd.

Och så till Örebro län med dess kvinnors speciella typ av stolt strävsamhet. Och till mitt eget landskap Östergötland med de i avskildhet arbetande, de ihärdiga glada kvinnorna i det vackra Ydre och Kinda. Det är så upplivande och på samma gång högtidligt att titta på resplanernas rader av orter och bläddra i adressbokens register. Och minnas. Och säga tack för allt som de lärde en, kamraterna, när man kom proppad av vallitteraturens fakta men darrande inför uppgiften att ge det en form som tog, väckte och omvände. — I dessa rader har jag velat ge röst åt en valagitors tankar och en hälsning till alla dem, som man mött och som gett en den varma, lyftande känslan: Kamrater i arbetet äro vi alla! Vi sträva skilda, vi träffas sällan. Men tanken har fria vägar! Och i Morgonbris, kring vår tidning, allas vår samvaro, där träffas vi! Djupare och trägnare efter valet 1932!

En bild från kongressen i Amsterdam.

»Vad ha vi äkta män att göra?»

Ett överraskande intressant resultat av Morgonbris' enquête.

Nog skulle det behövas en ordentlig luftning i våra "socialistiska" arbetarhem. Ty fy vad där är unket! Morgonbris gör ju vad den kan. Lycka till i fortsättningen!" lyder en av de många uppmuntrande hälsningar Morgonbris fått mottaga från manliga läsare och deltagare i tävlan om bästa svaret på frågan: Skall männen hjälpa hustrun i hushållsarbetet? Så när som på ett enda fränt undantag dikteras hela den långa raden svarställare av en samma uppfattning att andan i hemmen måste bli en annan, samverkan mellan man och hustru en samverkan mellan två socialistiskt tänkande människor. David Sandberg, Bollnäs, skriver: "För varje demokrat torde det vid eftertanke stå tydligt och klart att det är hans plikt, att så långt som möjligt hjälpa sin hustru med hemmets sysslor. Alldeles som han i arbetslaget sätter sin stolthet i att göra sin del av arbetet och väl det, måste även denna bärande kulturkänsla ständigt besjåla honom, då det gäller hans bästa och trognaste kamrat, hustrun". "Ja, enligt min mening, säger Verner Gustafsson, Agnesberg, borde det inte anses vare sig fjolligt eller dumt om en äkta man vid tillfällena, då han så kan, biträder sin hustru i hushållet. För mannen är det mången gång intressant och för hustrun säkert en uppmuntran. Det bidrager också givetvis till att riva ned gamla skrankor samt framförallt att skapa det riktiga kamratskapet och samhörigheten mellan individerna. Jag är övertygad om att det broderskap och den jämlikhet vi eftersträva i samhället måste rotas och odlas fram i hemmen." Bernhard Persson, Landskrona, påpekar med rätta att frågan skulle vara onödig i en socialistisk tidning riktad till socialister. "om — tillägger brevskrivaren — man mera konsekvent än hittills från såväl manligt som kvinnligt håll ville gå in för kamratskap i arbetet såväl för våra gemensamma idéer som för hemmen. Ni socialdemokratiska kvinnor, lägg bort edra fru- och fröken-titlar och bli rätt och slätt våra kamrater, behandla oss som sådana."

Som synes kan Morgonbris med stolthet och tillfredsställelse konstatera att de äkta männen till fullo förstått den allvarliga innebörden i de framställda frågorna. Så när som på ett enda brev — anonymt naturligtvis — präglas alla av en äkta vilja till att kunna få de berörda problemen lösta på ett nytt, mera människovärdigt sätt. Det oaktat få vi inte invagga oss i den angenäma föreställningen att denna för oss så självklara uppfattning redan brutit sig väg genom massan av svenska män. De, som svarat på Morgonbris' rundfråga höra till de socialistiska arbetarnas elittrupp, de äro

avantgardet i kampen för lika människorätt åt alla. Den ovannämnda reservationen till mannens deltagande i hushållet är utan tveivel ett bittert exempel på den herremoral och råhet, som ännu bestämmer många svenska arbetares hållning till sina hem. Eller vad sägs om detta? "Vi ha här i Klippan en kvinna, som jämt är med på alla möten och gafflar både i tid och otid. Vore jag hennes man skulle jag allt visa henne var hon hör hemma. Fattas bara att mannen skulle hjälpa till hemma och hustrun gå och lata sig och springa omkring till andra käringar. Såge jag så grytan eller kaffepannan pyra över, så rörde jag ändå inte ett finger. Nog får min käring försöka skaffa kläder till sig och våra tre flickor och två pojkar. Hon får plocka potatis, luka och ta upp betor samt hjälpa till med tvätt i bättre hem. Vår gris, hönsen och trädgården får hon även se till. Det är väl inte för mycket när hon annars latar sig varenda dag under det att mannen tjänar till födan i halsen på henne. Men ränna till kvinnoklubben, kvinnogillet eller andra möten, det ska' hon inte." Att husmödrarna i arbetarhemmen ej få ligga på latsidan i dessa tider med arbetslöshet för männen, det är då uppenbart. I nära hälften av de inkomna svaren meddelas att hustrurna ha förvärvsarbete, främst som sömmerskor och städerskor, men även i stor utsträckning som mjölkerskor, betplockerskor, textilarbeterskor etc. Barnskolorna äro ju heller inte små. 11, 10, 9, 7 och 5 barn hör inte till ovanligheten.

I vad mån det beror på husmödrarna själva att de inte tillåta männen gå med i hushållsarbetet eller att dessa ej äga någon större färdighet för det skola vi låta vara osagt. Även om viljan att medverka är stor befinnes det att husfädernas arbete i hemmen inskränkes till att gå ärende, till inbärning av ved och vatten, kokning av potatis och kaffe, hämtning av mjölk, piskning av mattor och sängkläder, boning av golv. Matlagning tycks emellertid inte vara husfädernas starka sida. Det är endast Gustaf Ekström, Södertälje, som säger sig äga färdighet i matlagning. "Däremot — påstår han — går det inte alls för honom att göra inköp klokt och ekonomiskt, väl närmast därför att min hustru är så duktig i berörda hänseende, så att jag aldrig egentligen behövt anstränga mig i detta avseende." Det finns för all del även de som både diska, bädda och sköta barnen. "Men det skall vara om hon vill och min tid medgiver." "Ja, när det är av nöden, eljest icke." Utan att vara s. k. toffelhjälte tar även Sigfrid Nilsson, Ödåkra, gärna ett tag för sitt viv, då han har tillfälle. Ragnar Ahlgren, Klinten, svarar an-

(Forts. sid. 30.)

Barbusse talar på kongressen i Amsterdam.

DE TVÅS KAMRATSKAP

Av förste pristagaren i Morgonbristävlan: Den äkta mannens del i hemmets sysslor.

Ibsens Lona Hessel är väl framför alla andra kvinnliga revolterare prototypen för den sanna, ärliga och objektivt arbetande kvinnorörelsen. Lona Hessel sätter med »lyst torpedo» under den Bernickska arken. Hon angriper inte männen — eller mannen, konsuln — i egenskap av mankön. Det hon riktar sitt bart huggande svärd mot är vad vid brukar kalla: falska hänsyn, dogmer, normer, vanetänkande och dubbelmoral förenad med en bigott sedekodex, med ett ord — samhällslögnen. Hon strider inte enbart för sin och sina könssystrars sak; hon kämpar sin hårda och modiga kamp för människan, för ett samhälle i frihet och ljus. Konsul Bernick, »samfundets stötte», är svår att ligga i fejd med; han vill inte ge sig oaktat de svåra angreppen. Men han måste till slut ge spelet förlorat. Det är då han säger: »Det er I Kvinder, som er samfundets stötter». Hade fröken Hessel varit en vulgärfeminist, skulle hon ytterligare bejakat och med eftertryck understrukt påståendet. Men hon var det inte. Ibsen har inte velat skapa en blåstrumpa av typen, utan han gjorde den till en representant för »menneskesagen». Lona Hessel har insett att det inte är det ena eller andra könet, som skall skapas om — båda ha fel och brister. Här gäller inte den missbrukade satsen: »enten — eller» utan det måste bli ett »både — och». Som en allvarstygnd men tillika förhoppningsfull maning tonar med kraft och tro Lona Hessels svar i dramats slutreplik: »Da har Du lært en skrøbelig visdom, svaager. Nej, Du; sandhedens og frihedens aand, det er samfundets stötter.» — — —

Med ovanstående har jag velat motivera mitt svar på Morgonbris' fråga: mannen, kvinnan och hemarbetet. Ty, som Anna Lenah Elgström säger, det fundamentala i all kvinnorörelse är kvinnans kamp för fri- och rättigheter till att utvecklas som människa. Detta är ju speciellt vad arbetarklassen beträffar en ekonomisk fråga och kan väl inte slutgiltigt lösas förrän en annan ekonomisk ordning blivit rådande. Men därför bör icke detta allvarliga och betydelsefulla problem skjutas åt sidan; dess lösning får inte placeras som sista punkt på »dagordningen». Med litet ömsesidig god vilja och förståelse kan det göras stora framgångar. Och det är väl en nödvändig gärning att först av allt börja med oss själva eller åtminstone hålla jämna steg med utvecklingen. Allt eftersom demokratin vinner insteg i samhället måste vi göra oss lämpade för denna. En verklig demokrati ställer stora krav på individerna. När vi med liv och lust går in för att bygga nya hem för människorna, måste vi också komma ihåg att dessa skall lära sig hålla rent i eget bo.

Alltså till de framställda frågorna.

1. Då båda ha arbete utom hemmet är det mannens skyldighet att hjälpa till med göromålen. Det skulle ju vara en grym orättvisa mot hustrun om hon ensam skulle sköta allt i hemmet. Hur skola vi män kunna tillämpa solidaritetens och socialismens idé och samhällsuppfattning om vi inte i den dagliga gärningen i hemmet och våra organisationer kan förstå att våra hustrur är något mera än en »levande» illustration till äktenskapslagens paragrafer? Det kan inte vara förenligt med socialistiskt tänkande att låta en förvärvsarbetande hustru efter arbetstidens slut börja en ny arbetsdag i hemmet medan mannen slår sig till ro eller går till sin organisations möten. Mannen bör och skall hjälpa sin hustru; det finns så mycket som han kan utträtta bara den goda viljan finns. Men det gäller för oss män att besitta det mod som erfordras för att kunna sätta sig över den gängse uppfattningen att en man, som sysslar med hushållsgöromål är en löjlig figur, en mes o. s. v. Uttrycket »mannen med slaskhinken» är väl nära nog klassiskt. Med detta har man uttalat sin mening och avkunnat sin dom. Frasen är dum och tarvlig; den vittnar om bristande förståelse för arbetets helgd; den är ett kriterium

på vanetänkande och förljugen, falsk konvenans. Vi måste lära oss att arbetet i vilken form det än utföres är något stort och heligt — ett samfundets starkaste stötte. Ja, det är något mera, det är samhällets grundval.

Hur är det, ni alla, som se ned på eller inte alls ser en husmoders arbete, ni, som anser detta ligga under den »manliga värdigheten»? Ni socialister (för all del både män och kvinnor) som påstår, att hustrun icke skall deltaga i det politiska och sociala samhällsarbetet; ni män, som därför skyller detta på hustruns bristande tid, på hennes kall som maka och moder, på hennes fostrargärning? Har ni tänkt på, att hon för att kunna fostra de nya människorna måste ha den frihet och rörlighet, som är nödvändig om hon skall kunna fostra ett nytt släkte fritt från vanetänkande, dogmer och andligt mörker. Vidga hennes synfält, flytta horisonten ett stycke utanför köksväggarna! Mannen är skyldig att hjälpa till med detta, hjälpa hustrun med släpet i hemmet. Han måste kämpa för detta krav både mot män och kvinnor. Ty det är ofta kvinnan, som sätter sig till motvärn då mannen vill »lägga sig i» hennes arbete i hemmet. Hon vill inte se sin make »förnedrad» som det heter. Bort med detta! Allt arbete är lika hederligt. Vi måste få bort mindervärdes känslan för vissa arter av arbete. Vi män skall lära oss att inse, att det att diska, tvätta golv, skala potatis och gå ut med slaskhinken också är ett arbete som inte är att förakta. Låt oss i stället säga som Sten Selander:

»Men om de blott släpar och sliter för födan
och om de blott skapar hyresbaracker —
den skapande mödan
är dock lika helig och gripande vacker.»

Vad jag här har sagt var ju meningen skulle gälla i det fall då både man och hustru hade förvärvsarbete. Vid genomläsningen finner jag, att det i stort sett bör gälla även då endast mannen (kvinnan) har förvärvsarbete. Vilka sysslor mannen skall ta på sin lott måste väl dock bli en sak som båda måste pröva sig fram till.

2. Själv hjälper jag min hustru så gott jag kan.

3. På morgonen bäddar jag och städar av i rummet; sedan är där inte mera att göra förrän till kvällen. Då hjälps vi åt att bädda eller gör i ordning var sin bädd. Vi är båda mycket upptagna av organisationsarbete. Och därför måste vi ställa det så att ingen av oss försummar tiden. I fråga om köket har vi tidvis haft hjälp av en syster till min hustru, men då hon är sjuklig har det varit nödvändigt att även hjälpa henne med en del. När vi inte har hjälp, sköter jag hushållet ensam. — Det är ju min skyldighet, då min hustru har förvärvsarbete och jag själv är arbetslös. — Först blir det frukost: gröt, välling, eller någon varm-rätt samt kaffe. Diskningen går fort undan, städningen i köket likaså. Nu är det rummet som skall städas, det går också raskt. Sedan har jag en lång ledighet, då jag använder tiden för egen del, läser, skriver och promenerar. De dagar, då det är storstädning, är ju lite jobbiga. Helst när man saknar vana och färdighet. Tvätta golv och trappor är ett förfärligt göra, man blir våt och öm i knäna — men det går dock. Fram på eftermiddagen måste man tänka på midda'n — det är alltid ett problem. Men ändå, det blir mat och den duger också att äta. — Det finns ju kokböcker och varför skall inte en man kunna tillgodogöra sig kokkonsten. — Inte är det så roligt alla gånger, det skall villigt erkännas, men det är ju endast ett att göra, nämligen det enda möjliga: anpassning efter omständigheterna och de ekonomiska resurserna. Min hustru tar med sig lunch på arbetet, det blir förstås bara mjölk och smörgåsar. Men så smakar middagen i stället så mycket bättre efter slutad arbetsdag (kl. 5). Middagsdisken hjälps

(Forts. sid. 21.)

Två nutidsdiktare

Av Oskar HEDBERG

Den danska litteraturens "sociala klöverblad" Johan Skjoldberg, Jeppe Aakjær och Martin Andersen Nexö har till den grad präglat all modern dansk vitterhet, att den fått en markant social struktur som i intet annat land.

Någon arbetardiktning som den svenska har det icke funnits och finns icke i Danmark; dansk litterär modernism t. ex. har varit en borgerligt estetisk företeelse, men den skrev ihjäl sig på förhållandevis kort tid, och en närmast social-estetisk diktning uppstod i dess ställe. Traditionen från "det sociala klöverbladet" fortsattes emellertid, den utkristalliserades, blev ännu klarare i konturerna och fastare i strukturen, särskilt Andersen Nexös helstöpta sociala mentalitet sublimerades.

Det är särskilt två sociala diktare, som för denna gärning blivit markanta gestalter i modern dansk litteratur: Erling Kristensen och Knuth Becker. Det kan i ordets bokstavliga bemärkelse sägas, att de äro proletärer, som med sitt ursprungs sunda och robusta kraft lyft upp de vitala livsproblemen i samhällslivets litterära utkristallisering. Erling Kristensens föräldrar voro fattiga lantarbetare och redan som barn fick han börja arbeta för födan. Han lärde smedyrket, blev mekaniker och fick omsider t. o. m. sin egen verkstad i en jylländsk by. Det såg ut som ett öde, att han kom till just denna verkstad, i vilken han under de första åren var anställd hos en mekaniker vid namn Thomas Olesen Lökken, som även hade litterära anlag och slutligen blev så erkänd för sina idealiserande skildringar av den danske bonden att han kunde överlåta verkstaden åt Erling Kristensen och själv leva av sitt författarskap. Emellertid blev det för mycket av det goda för byns befolkning när den erfor att även Erling Kristensen satt uppe på nätterna och skrev, och då det till på köpet omförmäldes, att han satt och skrev bittra sanningar om den danske klasskampsbonden (Erling Kristensen läste nämligen upp ett par kapitel för en landsortsredaktör, som därefter varslade fram-

Knuth BECKER

Erling KRISTENSEN

komsten av en ny dansk diktare), så blockerade män härns verkstad ("en som sitter uppe och 'ljuger om folk' på nätterna kan man inte ens anförtro sin cykel åt") och man förföljde honom på alla möjliga sätt. Härom skrev Erling Kristensen senare en bok, som gav bönderna anledning till ännu mera hat.

Knuth Beckers föräldrar voro till Danmark inflyttade tyskar. Det märker man tydligt på hans diktning, den är icke helt och hållet dansk utan innesluter drag, som icke finnas hos andra danska författare. Föräldrarna voro fattiga men hade sett bättre dagar, fadern hade en agentur, som sonen övertog. Brödet för dagen var det kroniskt aktuella spørsmålet för fadern, som ärvde den lotten. Sin sociala inställning har han kanhända också ärvt, den är i alla händelser så logiskt säker och så klar att den icke kan vara av tillfällig karaktär; fastän Knuth Becker hämtar sina typer direkt ur den vardagliga kampen för tillvaron och når högst i konstnärlig förmåga i sina intima miljöskildringar, är det likväl något universalt i hans diktning. Kärlek till livet trots fattigdom och umbäranden är hans personlighets härskande egenskap och den präglar också hans diktning till sublim skönhet. I över femton år har

Knuth Becker ägnat sig åt sitt författarskap i den tid han hade över i kampen för brödet till sig och de sina. Han har själv måst betala utgivningen av sina böcker, de voro av en sådan beskaffenhet att ingen förläggare ansåg det lönande att ge ut dem, han startade själv ett förlag, för att ge ut sina och andras sociala alster, men det slutade med konkurs och ännu flera ekonomiska bekymmer. Likväl gav han sig icke, natt för natt satt han uppe och skrev på den stora roman, som skulle bli hans litterära genombrott, med tålmod och noggrannhet skildrade han sina typer, och en dag utkom boken på ett köpenhamnskt förlag, den danska litteraturen var ett genialt verk rikare, kritiken måste erkänna hans märkliga författarförmåga, man började intressera sig för, vad han tidigare gett ut, hans böcker, som sålts för spottstyvror, stego i pris.

Erling Kristensens första roman hette "Stötten" (Minnesstoden). Den utkom 1927, väckte mycket uppseende och gav anledning till en pressfejd, som hastigt gjorde namnet Erling Kristensen känt över hela landet. Erling Kristensen kallar den själv för "en bondepsykologisk studie" som går ut på att skildra den danske bonden, sådan "han visar sig mot proletären", men boken har en helt skönlitterär struktur och är i konstnärligt avseende förträfflig. Efter "Stötten", som utkom i flera upplagor, följde "Byen mellem to Taarne", "Stodderkongen" (utkommen på svenska på Framtidens förlag under den något missvisande titeln "Skajnäskungen", det borde varit "Tiggarkungen"; men översättningen är utmärkt) och senast en större roman "Ler".

Man har jämfört "Stötten" med Zolas på sin tid mycket uppseendeväckande bonderoman "Jord" och jämförelsen är träffande, men påverkan kan det icke bli fråga om, Erling Kristensens roman är en alldeles omedelbart uppfattad skildring av specifikt danska typer och företeelser. Romanens huvudfigur, en bonde är till sin natur asocial, med sin listiga egoism och durkdrivna hutlöshet reagerar han mot all samhörighet och hans oskrivna lag går ut på, att starkast och duktigast är den, som bäst kan lura sina medmänniskor. De fattiga behandlas med skoningslöst förakt, fattigdomen uppfattas som en last, men alla försök av de fattiga att skaffa sig en bättre lott bekämpas hänsynslöst. Han håller på de strängt doktrinära religiösa, moraliska, intellektuella och sociala begreppen, men endast för att själv känna sig någorlunda säker, man kringgår dem, om det lönar sig och kan göras med en viss slughet, vars beskaffenhet är bestämmande för vem som är den skickligaste i detta inbördes lurendrejeri. I sin självhävdelse kan han tillämpa alla generella bestämmelser till sin egen fördel, bara det sker inom vissa mycket elastiska gränser, han har alltid frid i sitt samvete, lever i fred med sin Gud, ty i hans egen uppfattning är just det han gör rätt och Gud är den han vill att han skall vara. Han blir högmodig, hänsynslös mot alla, men till slut stupar han dock på sina gärningar, och så reses det en minnesstod över honom, han var nämligen en ovanligt duktig, hederlig och rättvis bonde — kältring som han var!

En sådan karakteristik av en bonde, som till på köpet är starkt symbolisk, måste givetvis åstadkomma mycket harm och missnöje. Men man kunde icke bevisa, att skildringen ej var i överensstämmelse med speciellt dansk verklighet och man kunde ej heller förneka Erling Kristensens konstnärliga förmåga, så att "Stötten" fick trots allt sin rättmätiga plats bland de mera betydande samhällsskildringarna. I konstnärligt avseende lyckades det icke helt för honom i

den andra romanen "Byen mellem to Taarne", men även denna, ett skoningslöst och med logisk skärpa genomfört avslöjande av ett socialt defekt liv, av lumpen dumhet, orättvisa och kränkningar av sanning och humanitet, är så betydande, som endast få böcker.

Med "Stodderkongen" överträffade han både "Stötten" och "Byen mellem to Taarne", en genialare fattigdomens psykologi och sociala innebörd än denna finner man endast hos den diktare, som i kraft därav vunnit sin världsberömmelse, Andersen Nexö; det är en skildring vari ämnet blivit till monumental gestaltning och socialt patos till sublim konst. Det finns i denna roman en mellan sensibilitet och hårdhet pendlande livskänsla och tillika en till etisk religiositet gränsande rättfärdighetskänsla. Kampen för tillvaron är skildringens tes och som sådan universell, boken har därför sitt bestående värde, den kan tillämpas som socialt och mänskligt dokument var som helst på jorden så länge det existerar fattigdom.

"Ler" är en abnormpsykologisk skildring. Här dokumenterar Erling Kristensen sig som en sällsynt själsanalytisk förmåga, och frappant är den brio varmed han från början till slut genomför sin skildring. Huvudfiguren i romanen är en personifiering av sociala företeelser, som skapat ett tillstånd. Och så är det en analysering av vissa merkantila begåvningars beskaffenhet; när man i dag läser boken sitter man hela tiden och tänker på Kreuger, den kan ju också härledas ur den danske storsvindlaren Harald Plums meriter, men det säges, att rent intellektuellt har en känd dansk författare stått modell till skildringen. Knuth Beckers första bok var en diktsamling. "Digte" hette den kort och gott och utkom 1916. Sedan utgav han under åren 1921—1928 tre olika diktsamlingar under den gemensamme titeln "Silhuetter", 1922 skådespelet "I som præker" (Ni, som predika) och för ett par månader sedan kom den stora succéromanen "Det daglige Brød". Det är hela hans produktion hittills: fyra tunna dikthäften, ett treaktsdrama och en roman; men det är kvalitativt icke litet. Hans tankars och känslors mänskliga egenskaper och värden äro djupa och rika, och konstnär var han redan i den första lilla diktsamlingen.

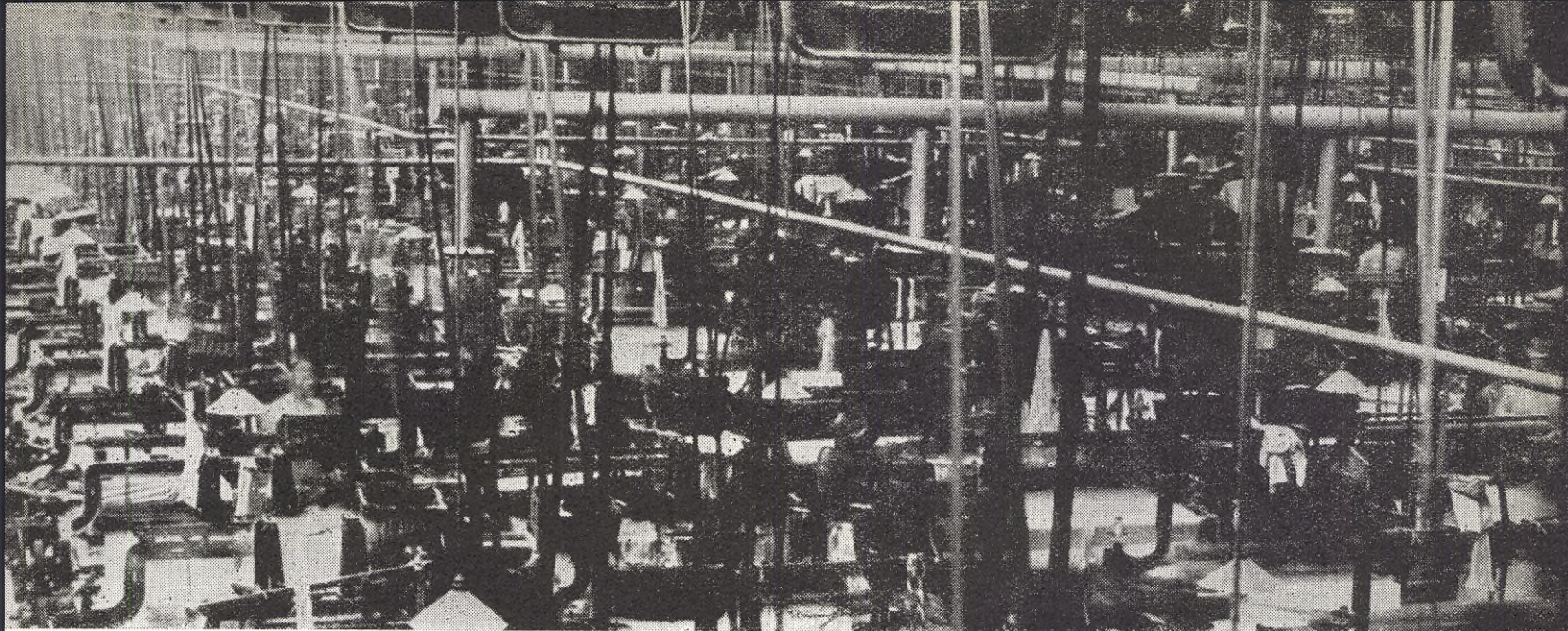
Ren och oförfalskad natur är det i allt vad Knuth Becker skrivit; han kan använda uttryck, som hos andra skulle verka fränstötande, ty han har en så sällsynt omedelbar och oförfalskad uppfattning av allting, att han kan säga vad han vill om vad som helst och likväl verka utsökt fin; det talas i dessa tider om överrealism i konst och dikt, men det man hittills framvisat som sådan har icke gett intryck av förtydligad verklighet. Med sitt författarskap bevisar Knuth Becker, att den mest förtydligade verklighet finner man i den fullkomligt estetiklösa konsten, som emellertid förutsätter ett rent sinne och en djup mänskligetskänsla hos diktaren. Knuth Beckers livsåskådning har denna naturlighet som ett väsensdrag, och hans diktning är intet mindre än en livsåskådningsbekännelse, ehuru den, med undantag av det helt och hållet polemiska dramat "I som præker", icke är direkt agitatorisk. Men gissla obarmhärtigt kan han, när det faller honom in, och han har en ironi, som är mycket bitande. Han avskyr allt och alla, som bidraga till att göra livet surt för människorna, att predika om en allsmäktig Gud och om himmelsk lön för lidna oförrätter, synes honom vara förkastligt, särskilt när predikanterna ta betalt för sina mödor och må bra i kraft av betalningen, och abnorm religiositet är givetvis hans robusta och sunda natur mot-

(Forts. sid. 31.)

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I **FOLKET**

Linoleumfernissan
N:o **500**
är bäst!
A.-B. NORDSTRÖM & SJÖGREN - MALMÖ

Två hundra tusen vävare i Lancashire, England, ha trätt i strejk till följd av arbetsgivarnes fordran att arbetslönerna skulle reduceras med 2 shilling 9 pence pr pund sterling och merstolssystemet införas, vilket skulle försäkra att en stor procent av de hittills i arbete varande textilarbetarna komme att utestängas och fylkas till de redan så oerhörda skarorna av arbetslösa. Dessa sakna nästan kläderna på kroppen. Samtidigt får i denna jättefabrik 3500 vävstolar, representerande ett sammanlagt värde av omkring 10 milj. kronor, stå och rosta ner. Vår vignettbild visar strejkande arbeterskor. Deras frimodiga uppsyn överskyler inte deras armod. Trots bekymren kunna de dock inte förneka sin glädje över friheten från de dammfyllda, larmande vävsalarna.

Hos hustrurna till de strejkande gruvarbetarna i Belgien

Gruvarbetarstrejken i Borinage, som pågick under sommarmånader, skilde sig från de tidigare strejkerna icke bara genom den hastighet varmed den spridde sig över till andra områden och organisationer, utan också genom kvinnornas aktiva medverkan. Kvinnorna i Borinage ha i denna rörelse spelat en beundransvärd roll, en roll, som från arbetarsynpunkt är av stor betydelse och förtjänar framhållas.

Behöver man erinra om att kvinnorna äro de första, som bli lidande av krisen, de magra lönerna, arbetslösheten! Det blir de, som måste försörja familjen, fördela de magra inkomsterna. De belgiska gruvarbetarhustrurna ha rest sig för att hjälpa, för att understödja sina män, sina bröder i den kamp, som dessa börjat?

Denna rörelse, denna kvinnornas taktik, som avtvingar oss beundran, gick från Cuesmes, Frameries och Flénu och spred sig med enastående hastighet över hela området. Utan att inblanda sig i fackföreningsdiskussionerna, som de överlät åt männen, beslöt kvinnorna inom de olika samhällena, med en beslutsamhet och energi, som ingen hade tilltrött dem, att ställa upp sig mot strejkbrytarna. De ville hellre utsätta sig själva än sina män för gendarmernas myndighet, i den riktiga tankegången att männen lättare kunde bli anklagade för provokation.

Vi ha sett kvinnor, som hela nätter bevakat kolupplag och schaktningångar för att utestänga strejkbrytare.

Explosionen inom det belgiska gruvarbetardistriktet i juli i år har kanske något att lära oss alla. Där förbyttes ett nederlag i seger, vars välgärningar nu spridas till hela det belgiska proletariet. Vad framkallade explosionen? Arbetsgivarnas cynism. De nöjde sig icke med att kräva ytterligare lönenedsättning, hänvisande till »det allmänna läget». De minskade samtidigt gruvarbetarnas kolransoner — i trots av de väldiga lager de ligga inne med och icke kunna få avsättning för. Det var gnistan som tände. Och hela opinionen i landet vändes mot arbetsgivarna, som avslöjat sin outransakliga tarvlighet och — dumhet. Det var som en revolutionsväg gått fram. Och kapitulationen blev fullständig och ögonblicklig. Den tyska invasionen 1914 hade icke mött ett hårdare motstånd.

Stora äro återverkningarna av dessa belgiska julistrejker på hela kontinenten, kanske framför allt i de franska gruvdistrikten, vilka ligga helt nära och där man vet vad som hänt. Telegrambyråer och tidningar ha givit ett svagt eko av denna väldiga folkresning. Men fruktansvärd är fattigdomen i dessa gruvdistrikt. (Sven Backlund, Genève i sept.)

Om en gruvarbetare, i alla fall gått på arbete eller några dagar hållit sig kvar i gruvan, ha kvinnorna trots gendarmerna, som kommenderats att ge eld så snart de strejkande samlas, (se krigsbilden på Morgonbris' vignettsida! den är hämtad från aktionen mot de strejkande på Borinages gator) trots anblicken av sårade och dödade, trots skyttegravar, taggtrådstängsel och kulsprutor, gruppvis följt honom som förrädare mot sina arbetskamrater.

Vi sågo hur en klubbsekreterare, hustru till en gruvarbetare, stängdes in på gruvbolagets kontor, men tack vare de kvinnliga kamraternas ihärdiga krav åter frigavs. Kvinnorna bildade en ring, i vilken de höllo männen inneslutna en hel dag. Denna taktik hade den omedelbara framgången, att ingen enda man ville gå på arbete och att de även vägrade arbeta på rekvisitionsorder. Den första segern: arbetsgivarna blevo tvungna att anhålla hos fackföreningarna att dessa arbetare fingo träffa bestämmelser för gruvornas hållande i stånd.

Imponerande voro också de spontanta demonstrationer, till vilka alla gruvarbetarnas kvinnor infunno sig. I mer än en lokal hade man aldrig förr sett så många kvinnor tillsammans.

Svarta fanor till tecken av eländet, standar, på vilken man begärde bröd för barnen och arbete åt männen burros genom gatorna.

Man fick begrepp om rörelsens omfattning vid demonstrationen på Mons' gator. Kvinnoleden gjorde verkligen intryck genom antal och hållning, liksom genom de gripande inskrifterna på standaren. Många sektioner hälsades av mängden med tillrop, så t. ex. en grupp kvinnor med svarta huvuddukar under ledning av Cecile Denant. Dessa dagar skola bli oförgätliga för alla, som feberaktigt genomlevat dem. Likväl låta vi oss icke berusas av hänförelsen, vi dra helt enkelt lärdom av händelserna. Klasskampen tillspetsas, blir hårdare. Kvinnorna i Borinage ha i denna kamp tagit sitt parti, de ha gjort sin plikt. Mätte alla kvinnor under alla förhållanden göra detsamma som systrarna i Borinage.

Den aktuella teatern

Av Per LINDBERG

Modern rysk scenbild s. k. konstruktion.

Vad blir Skådebanans framtid?

»I våra dagar har en kraftig reaktion fötts mot teatern enbart som affärsföretag. Slagordet lyder: »Teatern åt folket». De kulturella värden, som den goda dramatiska konsten äger, vill man göra tillgängliga för alla. I denna idéns tjänst arbetar Skådebanan sedan decennier. Men för att nå målet söker den bistånd hos dem, som skrivit folkupplysningen på sitt program. Genom att bistå Skådebanan kunna de var och en i sin stad utföra en kulturgärning av största värde», understryker Skådebanans ledning i ett nyligen till A. B. F.-avdelningar, ungdoms- och idrottsföreningar utsänt cirkulär. Samtidigt skrives i dagspressen: »Behovet av en billig och rymlig, konstnärligt ledd och modernt inredd folkteater skall snart göra sig kännbart, hur tanken nu än skall realiseras — kanske hälst med stöd av Skådebanan eller någon likartad organisation». Här är ett observandum, som den svenska arbetarpubliken ej får låta gå sig förbi. Skådebanan har en gång byggts upp tack vare arbetarorganisationernas stöd, verksamheten har burits fram genom åren mycket tack vare själva idén hengivna representanter på verkstäder och kontor. I gengäld har Skådebanan brutit mark för tanken Teater åt folket, så att nu när det gäller att finna utväg ur den rådande krisen inom svensk teater, är det t. o. m. det konservativa Svenska Dagbladet, som först tar till orda. Skådebanan har fostrat fram entusiasm och förståelse för god teater inom den bredare publiken. Det förpliktar denna till att slå vakt kring Skådebanan, så att verksamheten får ny kraft att fullfölja de syften, som en gång formulerades av dess förste ledare Valter Stenström, vars stoltaste dröm var en Skådebanans egen stora teater — i likhet med Volksbühnes i Tyskland. Arbetarorganisationerna torde säkerligen själva inte ha så ringa del i orsaken till att Skådebanan under de senare åren kommit att stanna av i sin utveckling, att man förgäves väntat på nya initiativ härifrån, en Skådebanans anknytning till det nya. När väl Skådebanan fanns där, har man slagit sig till ro med detta utan att egga den till nya livsyftningar. Det är onekligen häpnadsväckande att Skådebanan i dag som i dag är inte har mer än 2,500 medlemmar, femtio ombud i Stockholm och ett 70-tal lokalföreningar i landsorten. Det är fel att låta Skådebanan blott och bart vara en byråkratisk institution. Den skall om någon vara rörlig och levande och borde vi det här laget utgöra den ledande, den tongivande inom svensk teater. Krisen, som spolierat de privata teaterföretagen, skulle kunnat vara den aska, varur Skådebanan stigit upp med ny kraft, nytt innehåll. Skådebanan har försuttit en stor chans. Det gäller att vinna den åter. Arbetarorganisationerna ha all anledning att i det spelet bevaka sina insatser. De måste värna ingenting mer eller mindre än folkets egen teater. I avvaktan på de nya kraftansträngningarna härför har Morgonbris vänt sig till regissör Per Lindberg, som här nedan skildrar de nya strömningarna i de olika ländernas teaterliv under 1920-talet.

I alla tider har teater speglat eller uttryckt sin tid, tagit upp de problem som fyllt människornas liv, och gestaltat dem med de levande människorna på scenen. Och därmed kommit samtiden närmare in på livet än någon annan konstart.

En del av de problem som närmast berör oss är givetvis de sociala. Hur våldsamt en social kritik kan verka från scenen visade t. ex. komedien »Figaros bröllop» under 1700-talet. Den fungerade som en direkt förpost till den stora franska revolutionen.

Under Ibsens och Björnsons tid upptog så gott som alla författare

samtidens sociala frågor till debatt i sina teaterpjäser. Och resultatet blev en storhetstid för teatern. Den blev en makt i samhället. Genom de revolutioner, som följde i världskrigets spår brötos många av den äldre kulturens former ned och en livskraftig demokrati marscherade fram. Och teatern fick därmed under 1920-talet annat utseende och andra uppgifter än förr. Vid sidan om statsunderstödda teatrar, som i tillit till statens ekonomi slog sig till ro med en akademiskt livlös och tråkig verksamhet, och vid sidan om privatekonomiska teatrar, som i berättigad oro för sin ekonomi nedsjönko till banala nöjesetablissemang, växte det fram kring de stora kulturproblemen åtskilliga mera demokratiska teaterörelser, ofta med en utpräglad agitatorisk läggning.

Mest markant blev denna läggning i Ryssland. Där blev teatern ett politiskt kampmedel.

Det ryska folket har en barnslig smak för teatraliska lekar, men i övrigt en utpräglad passivitet. De vakna folkledarna förstodo att utnyttja smaken för teater till ett motgift mot passiviteten. Lusten att spela teater får väcka folkets livaktighet också i politiska frågor. Arbetarna utbildas i speciella »verkstäder» till amatörskådespelare och få därvid träning både i andliga och fysiska färdigheter — i gymnastik, i lätthet att tala, i improvisation, i politisk historia, i propaganda. De tränas bland allehanda gymnastikredskap och mekaniska apparater i en påpasslig cirkusstil. De bli soldater och propagandister på samma gång som amatörskådespelare. Över hela Ryssland finns det en vittutgrenad politisk lekmanateater. Den mest berömda organisationen är den s. k. Blå Blusen, en slags levande tidning i scenisk form. När någonting händer som vederbörande vill moralisera över eller dra lärdom av, en försakingringshistoria t. ex., eller det, att en minister blir överansträngd av för många telefonpåringningar, improviserar hastigt ett sällskap blåblusar en pjäs över denna händelse, och drar sedan på lastbilar runt sin hemtrakt och spelar pjäsen för dem som inte själva kunna läsa om händelsen i dagspressen.

Den som organiserat och givit stilen åt denna ryska politiska lekmanateater är Vsevolod Meierhold, med hederstiteln »folkets konstnär». Han har också en egen stor teater i Moskva, Teater Meierhold, där han i konstnärligt fulländade yrkesformer genomför sin agitatoriska uppgift i akrobatisk stil. Hans mest omskrivna iscensättningar ha varit »Jorden skälver» — en skildring av soldatrevolten under världskrigets sista skede, med kanoner och flygmaskiner i verksamhet på scen och i salong, samt »Trusten D. E.», en vanvettig framställning av hur röda armén befriar Europa från Amerikas övervalde genom att bygga en tunnel från Leningrad till New York. Vidare »Ryt Kina», en skildring av engelsmännens och amerikanarnas framfart i Östern. I Tyskland har behovet att föra teatern närmare den demokratiska kulturen lett till nästan lika stor rörlighet som i Ryssland. De första åren efter revolutionen slog de nya spelstilarna igenom (expressionismen och kubismen) på åtskilliga nya teatrar, Volksbühne, Die Tribüne och Grosses Schauspiel-

Tysk scenbild med filmbakgrund. (Piscator.)

haus. Den sistnämnda är en jättelokal med en helt annan teaterform än den vanliga: scenen skjuter långt ut i åskådarrummet med en oval förscen, så att spelet kan försiggå nästan ute bland publiken, i varje fall med åskådarna själva som en levande bakgrund. Det var också en hel del aktuell dramatik som spelades på dessa teatrar, pjäser om revolutioner och maskiner. (Toller, Kaiser, Hasenvlever, Romain Rolland). Men utvecklingen piskades framåt av otåliga viljor och snart bjöds publiken på en dramatik, vars like den förut aldrig sett och som, under flera år, konstnärligt stod särdeles lågt; en dokument-, reportage- och montagedramatik, där ruggiga händelser voro hopade på varann och ringlade sig om varann som trasiga filmrullar, uppblandade med samtida dokument, utdrag ur riksdagsreferat, tidsningsklipp, rättegångsreferat, diskussionsprotokoll.

Denna dramatik omhändertogs av några utomordentligt skickliga regissörer, Leopold Jessner på Statsteatern (i kubistisk stil), Edmund Piscator på Piscator-teatern (i konstruktivistisk manér). De omarbetade också äldre pjäser efter den nya smaken, tillsatte en politisk tendens och blandade upp anrättningen med aktuella filmbilder.

Den författare, som bäst fångade tidsatmosfären och fick sina pjäser att klinga med bakgårdspositivets hungriga humor, var Berthold Brecht. Hans »Tolvskillingsopera» blev den stora händelsen i tysk teater under 20-talet, vår tids »Figaros bröllop». Den rikaste dramatiska produktionen under 20-talet pågick i Frankrike. Ingenstädes fanns en så mångskiftande och intressant dramatik som där. Och dock ha en del stränga kritiker i Paris' främsta tidskrift förkunnat, att hela denna dramatik är ingenting värd. Det är bara inre och yttre idyller. Inga aktuella människor och problem, inga aktuella kulturvyer. Och Paris' främsta teaterledare, Louis Jouvet, har instämt i denna kritik och försökt förklara den. Han skyller på teaterhuset. »Dessa små illusionslådor, dessa små taskspelarlådor, som nutidsdags gälla för teater, överensstämma inte längre med det moderna livet. Livets dramer utspelas inte längre i hopklämda rum, utan på vitt skilda platser, på en järnvägsstation, inför rådhusrätten, framför börsen. Så länge våra författare äro tvungna att skriva med tanke på våra teaterlokaler, kommer teatern att stå främmande för livet. Teaterns uppgift i detta nu är att skapa ett nytt andligt tillstånd hos vår publik, och en dramatik som angår oss. Och det första villkoret för att detta skall kunna ske, är att vi skapa en ny form för själva teaterhuset.»

I England har den sociala teatern icke haft samma jordmån som i Tyskland och Ryssland. Men det finns i alla fall några intressanta fenomen att anteckna.

Londons mest säregna teater är The Old Vic, en stor folkteater i marknadskvarteren söder om Thamsen, en skranglig teaterlada, genom vars väggar man hör spårvagnsklockornas klämt,

automobilsignalerna och försäljarnas utrop. Publiken sitter på långa bänkar, så höga att fötterna inte nå i golv, och en mamma får gärna ta sitt dibarn med sig i famnen. På scenen råder en enkel, naturlig förstadsmodernism, fri från all lyx. Denna Old Vic är Londons mest litterära teater. Den är också Londons billigaste teater. Den har inte råd att annonsera i pressen, men dess föreställningar recenseras likafullt, och dess verksamhet följes med minst lika mycket respekt som någon annan teaters.

Det har ju också skrivits en del social dramatik i England under 20-talet, av Bernhard Shaw, John Drinkwater, Munro, St. John Erwin och Sean O'Casey. Ett försök till ny pjäsform har förra året gjorts av den skicklige komediförfattaren Noel Coward med »Cavalcade», ett spel i en mängd korta tablåer om Englands utveckling sedan sekelskiftet. Men det är mera utstyrselvarit än aktuell dramatik.

I England är den ordinarie teaterverksamheten starkt merkantilt betonad. Mot denna merkantila teater har emellertid under 20-talet förts en mycket intensiv och delvis också framgångsrik kamp. Det har bildats teaterföretag, grundade på abonnemang av speciella »vänner». Som hjälphästar för den goda teatern fungera också diskussionssällskap och amatörsällskap. Den främsta dylika organisationen är The Drama League, den engelska teaterns frälsningsarmé. Dess medlemmar ha att gå och tigga de rikaste teaterledarna och stjärnorna att offra någon tid åt experiment med levande litteratur.

I intet land utom i Ryssland görs det så mycket kloka ting för teater som i Amerika. Ännu åren närmast före kriget hade Amerika endast det som man numera kallar Broadway-teater, d. v. s. hänsynslös affärsteater. Den högsta inkarnationen av en dylik teater är en teatralisk cocktail, en blandning av allehanda starka saker, såsom Max Reinhardt, Pavlovna, dresserade hundar, japanska akrobater, nakna flickor, farmare som spela på såg, medan schlagern hamras in i publikens fårskallar. Det är Vilda Västerens trolldryck. Men som motgift mot dylik affärsteater har det vuxit upp något som rätt och slätt kallas Anti-Broadway. Det började som en »Little Theatre Movement», d. v. s. ett mellanting mellan oppositions- och amatörteaterörelse. Ambitiösa teatermän och entusiastiska amatörer organiserade stora grupper abonnenter och spelade teater för dem. Och det blev begynnelsen till många av Amerikas främsta teaterföretag. Speciellt omkring 20-talets mitt utbredde sig The little theatreörelsen och flera av »the littles» blevo stora med lokaler rymmande inemot 1.000 personer och abonnemangsorganisationer på 15.000 medlemmar. Den mest berömda är »theatre guild», en abonnemangskrets på 20.000 medlemmar. Detta teatergille innehar för närvarande dels en egen teater, »Theatre Guild», världens bäst inredda, dels flera förhärda teaterlokaler. Theatre Guild har på 10 år omskapat hela New Yorks teatervärld.

I alla länder, som deltog i världskriget kan man nu iakttaga en feberaktig iver till att militärutbilda ungdomen, allt under namn av uppfostran till försvarsvilja. Dessa tyska ungdomar äro stolta över att de bära de mössor, som fäderna hade, då de lågo i skyttegravarna. De känna sig som blivande frihetshjältar.

Socialistiska ungdomsinternationalens kongress i Prag 9—11 oktober i år sammanfaller med 25-årsminnet av den första socialistiska ungdomsinternationalens tillkomst. Den första socialistiska ungdomsinternationalen konstituerades i Stuttgart 1907.

Ungdomsinternationalens utveckling har följt i stort sett samma kurva som Socialistiska arbetareinternationalens, med splittring och förvirring under krigsåren och ett mödosamt återuppbyggande av internationalen och dess organisationer i olika länder.

Ungdomsinternationalens 25-årsjubileum infaller under en tid av hård prövning. Krisen och massarbetslösheten bringar elände och modlöshet. Om desperation griper massorna och leder dem till förtvivlade steg, är det icke att förundra sig över.

Socialdemokratin kan aldrig vara de förtvivlades parti, ty Socialdemokratinns arbete måste vara konstruktivt, uppbyggande, ett arbete vars oundgängliga förutsättning är lugnt förtroende till sans och förnuft.

Om Socialdemokratin under en tid av nöd och förtvivlan skulle mista stora delar av sina skaror — och särskilt de unga, de oerfarna eller mindre rotade — vore detta väl förklarligt och överensstämmande med förr gjorda erfarenheter.

Glädjande nog har Socialistiska ungdomsinternationalen kunnat under denna hårda treårsperiod icke blott hålla sina medlemsnumerär utan även öka kadrerna. Totala medlemsantalet, som vid förra kongressårets början var i runt tal 220.000, har under de tre åren stigit till över 270.000.

Det vore oriktigt att i jubileumsstämning överskatta dessa siffror och deras betydelse. Något över en kvarts miljon medlemmar i samtliga de länder där Socialistiska ungdomsinternationalen är representerad — det är en ytterst ringa del av all den arbetareungdom som finns i dessa länder. Även om man medräknar de stora skarorna i övriga organisationer av socialistisk arbetareungdom, som finnas i synnerhet i de centraleuropeiska länderna — fackföreningarnas ungdomsorganisationer, arbetarsport- och bildningsorganisationer etc. vilkas samlade medlemstal vida överstiger Socialistiska ungdomsinternationalens — så blir det i varje fall endast en ringa bråkdel av all den ungdom, på vars medborgerliga fostran socialismens öde under snart framflygande år kommer att bero.

Sanningen är, att över den ojämförligt större delen av ungdomen, de blivande medborgarna, har den socialistiska ungdomsrörelsen i de flesta länder icke något säkert grepp, icke något avgörande

Vart gå de blivande medborgarna?

Av Karl FREDRIKSSON

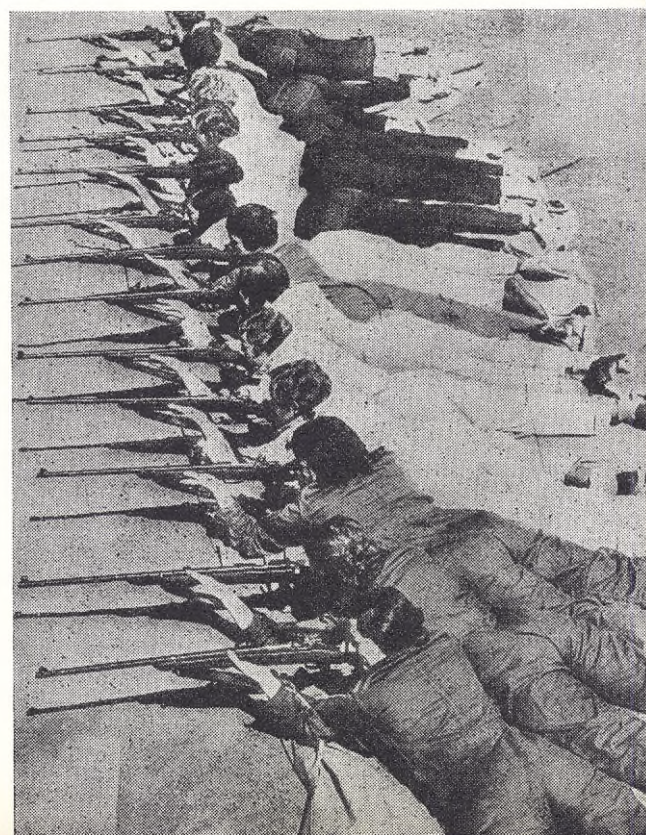
fostringsinflytande. En tankeställare härvidlag är den tyske sociologen och socialdemokraten Ferdinand Tönnies beräkning (refererad av Karl Malmsten i Frihet n:r 16) att 25 till 50 procent av de vid tyska riksdagsvalet 1930 nytillkomna väljarna röstat med nationalsocialismen, förvirringens och desperationens parti framför andra!

Om vi sålunda icke överskatta Socialistiska ungdomsinternationalens inflytande, bör betydelsen av dess verksamhet och tillvaro icke heller underskattas. Vad det innebär, att mitt under kaos och förtvivlan bevara och stärka bland världens ungdom en fast och sund elit av målmedvetet fostrade unga socialister, det kan icke vägas och mätas.

För oss unga socialdemokrater i Sverige är det en viss glädje och stolthet att arbetareungdomen här sluter sig till socialdemokratin i ständigt nya tusental, och Sverges socialdemokratiska ungdomsförbund, med för närvarande cirka 75.000 medlemmar, är det största inom ungdomsinternationalen och samtidigt ett av de mest aktiva och slagkraftiga. Men det skulle vara oss en större glädje och stolthet, om vi bleve berövade denna rangställning på det sättet, att den socialdemokratiska ungdomsrörelsen i övriga och större länder kunde gå förbi oss i den gemensamma marschen framåt. Vi våga tro, alla kraxande korpar till trots, att vägen bär uppåt, för socialdemokratin och för människomiljonerna. Ty det råder ett samband och ett parallellförhållande mellan socialdemokratinns internationella styrka och utsikterna att ur kaos och förvirring skapa en annorlunda, en förnuftigare funtad värld.

Amerikanska flickor i skjutövning. Medan den speciella militära fackutbildningen alltjämt förbehålles de manliga rekryterna har övning i vapens bruk blivit lika flitigt förekommande bland flickorna som bland gossarna.

Framtidens krigslösen blir: Total mobilisering.

Ett förnuftigare utnyttjande av ungdomens arbetskraft och initiativ än vad militärtjänsten innebär!

Värvning — sista utvägen

»I Herrens namn, du arme son, vad skall av dig väl bli?» utropade den gamle sergeant Dufva på sin tid, när han med bekymmer fann sin son utvecklas till en »målfyllig, frisk och sund» yngling i fysiskt avseende, men som beträffande förståndet fått så litet på sin del, att han visserligen kunde »förmås att göra allt, — men gjorde allt på tok.» Runeberg skildrar vidare i berättelsen om Sven Dufva, hur sonen löste problemet på sitt sätt och blev knekt. Det där hände för hundra år sedan och litet till, men dag, som i dag är, finns det många fäder i vårt land, vilka ha samma bekymmer som gubben Dufva och detta fastän sönerna ofta fått både god fysik och gott förstånd. Ty förhållandet är, att i många hem, där föräldrarna i långa, hårda år strävat och försakat för att ge sina barn först en ordentlig skolgång, realskoleexamen och någon annan fortsatt utbildning i de olika kurser och läroanstalter, som stå till buds, och där barnen nu uppnått 18—20-års åldern, där råder samma bryderi: Vad skall det bli av barnen? Ty för våra dagars ungdom är det sannerligen inte lätt och inte för deras föräldrar. Viljan och förmågan till att bli en nyttig samhällsmedlem finns, men inga möjligheter. Det finns inte arbete. Jo, för pojkarna finns det dock en möjlighet. Att bli knekt. En undersökning bekräftar att ett stort antal av våra förhoppningsfulla ynglingar tvingas utnyttja denna möjlighet. Och detta i en tid, då freden är vår första och största lyckobetingelse och kriget av folkens flertal erkännes vara en fasansfull orimlighet. Våra regementen anställa på treårigt kontrakt friska och felfria ynglingar, dock till ett visst begränsat antal. Denna rekrytering, som alltid förut skett med stora svårigheter (det har betalats s. k. värningspängar och ändå har det blivit vakanser) den går nu lätt och lekande. Tillströmningen är riklig och vederbörande kan välja sina ynglingar med omsorg. Fordringarna på de fysiska betingelserna ha skärpts, likaså kravet på god skolunderbyggnad med goda vitsord:

Ynglingarna utbildas såsom volontärer i vapnets bruk och få i

»Krigsmans erinran» inhämta de första grunderna i enskild militär utbildning. På fritid och frivilligt övas idrott.

Alla, som exercerat, veta vad soldatlivet innebär. För en volontär tillämpas reglementet bara ännu mera minutiöst, tiden är så mycket längre och tvånget större, vartill kommer denna psykiskt pressande känsla av att vara värvad.

Men ynglingen försörjer sig själv. Han ligger inte sina anhöriga till last, utan får kläder, föda hem och tvätt (allt är relativt) och dessutom tillsvidare 35 kr. i månaden kontant utbetalt och 15 kr. månatligen insatt på bankbok, som utbetalas utryckningsdagen. Och betalar han ett högt pris för sin existens är det dock han själv, som betalar. Efter tre år kommer utryckningen och friheten. Vad kommer sedan?

Ja, många ha lämnat regementet, gått ut i livet och blivit bra människor, men många, många ha också kommit ut brutna och livsodugliga.

Vad har nu en sådan treårsperiod för en volontär kostat vårt samhälle? Efter 1925 års nedrustning rekryterar svenska krigsmakten årligen 24.000 man.

Den vid årets riksdag framlagda socialdemokratiska krishjälpsmotionen föreslog bl. a.: »Att riksdagen skulle till motverkande av arbetslösheten anvisa ett anslag av 30 millioner kr. till beredskapsarbeten.» För detta ändamål beviljade riksdagen på regeringens förslag 3 millioner kr. Vidare innehöll den socialdemokratiska hjälpsmotionen: »att riksdagen för inbesparing av 17.000.000 kronor skulle besluta inskränkning av militärbudgeten bl. a. genom inställande av ett års värnpliktsövningar», vilket avslogs av riksdagen. Vilket endast ytterligare kommer att sporra vårt parti till fortsatt strävan till ett förnuftigare utnyttjande av ungdomens arbetskraft och initiativ än vad militärtjänsten innebär. En ond avsikt kan ej tjäna ett gott ändamål och vi protestera mot att nöden driver oss in i förhållanden, vars konsekvenser vi ej kunna överblicka och att arbetslösheten får spoliera våra största kulturvärderna.

PROBLEM- BARN

Hem för problembarn här i Sverige är ett gammalt önskemål, som nu synes vara på väg att förverkligas. Skånska barnavårdsförbundet har ingått med hemställen hos arvsfonden om bidrag till uppförande av tre hem i provinsen, nämligen ett för bägge länen gemensamt observationshem för s. k. problembarn (psykopatiska barn), för vilket begäres 57.000 kr., ett upptagningshem för mödrar och späda barn i Billesholm, för vilket ansökes om 40.000 kr., och ett liknande hem i Klågerup, vartill begäres 49.500 kr. Hemmet för s. k. problembarn skulle inrättas i närheten av Lund och vara gemensamt för hela Skåne.

Det är nu rätt många år sedan professor af Klercker först framlade frågan, säger docenten Siwe. Det finnes här i Sverige intet sådant hem, som tillfredsställer fordringarna. Och dock borde det finnas ett sådant för varje eller åtminstone vartannat län. I de privata vårdhem, som nu existera synnerligen sparsamt, har man sammanfört en sådan blandning av barn, att ett gott resultat är svårt att nå.

Hem för problembarn finnas i stor utsträckning i England, Amerika och i Tyskland. Men inrättande av sådana hem här skulle ske på ett annat sätt än i de nämnda länderna — på ett typiskt svenskt sätt. Här borde dessa hem uppbyggas för allmänna medel så att vem som helst skulle ha råd att anlita dem. I Tyskland ha de tillkommit på privat initiativ eller genom förmedling av t. ex. religiösa ordnar. I Amerika är privatkaraktären ännu mer utpräglad — där befinner sig f. ö. hela sjukvården i privata händer. En svenska, fröken Barbro Linder, som under nära ett par års tid varit lärarinna vid A. S. Neills skola för problembarn i England skildrar här nedan hur denna skola arbetar.

Alltsedan A. S. Neills "Problembarnet" för ett år sedan utkom på svenska, har en hel del artiklar om hans skola varit synliga i pressen, de flesta med utgångspunkt från boken. Dessa rader avser endast att ge kompletterande interiörer från miljön i skolan.

Vad tänker ni er, då ni hör ordet "fri skola"? Jag vill söka besvara frågan. Ni tänker på trevligt ordnade lektioner, frånvaro av hemläxor, självstyrelse, stort utrymme för slöjd m. m. På en undervisning, som med vissa metoder söker väcka barnets självverksamhet och stimulera dess intresse. Allt detta är utmärkt — men inte nog. Ett normalt barn är säkert ganska lyckligt i en sådan skola, det är i stånd att tillvarata de tillfällen, som givas; men ett barn som är hämmat av en neuros, som stjälar eller väter i sängen eller kastar knivar eller bara hatar i allmänhet av för det själv okända orsaker, är inte lyckligt i någon omgivning, innan det befriats från sina hämningar. Ett sådant barn behöver dels frihet i en djupare bemärkelse, dels ofta också den hjälp till befrielse, som de analytiska samtalen kan ge.

Nu tänker nog många: ja, det är nog bra för s. k. problembarn, men för vanliga ungar är det alldeles onödigt och t. o. m. kanske skadligt. Misstag! Den Neillska friheten är inte nödvändig för alla barn — det går ändå bra för många och det är ju väl, för alla ha minsann inte råd att sätta sina barn i en engelsk boarding school — men för de "normala" barn, som av lyckliga omständigheter råka komma i Neills skola, är det, skulle jag tro, ett plus och inte ett minus att ha gått där. Där ha deras andliga möjligheter rikare tillfälle att utvecklas än i någon annan skola.

(Forts. sid. 20.)

O. S. Neills med några av sina elever och lärare vid skolan.

En kvartett rara elever vid Neills skola för problembarn.

PROBLEMFÖRÄLDRAR

ETT KAPITEL UR NEILLS BOK, SOM
SNART UTKOMMER PÅ SVENSKA

A. S. Neill brukade ofta tala om att han borde skriva en bok om »problemföräldrar». Barnen är inte det värsta problemet, brukade han säga, dem kan man nog komma tillrätta med, om man får behandla dem i fred, utan det är föräldrarna. De behöver förståelse och sympati lika väl som barnen. Utan samarbete med dem kommer man ingen vart. Så har han skrivit en bok, *Problem Parents*, där han behandlar föräldrarnas problem och påvisar de komplex, som ligga till grund för föräldrarnas svårigheter vid barnens uppfostran, med exempel hämtade ur sin rika erfarenhet. Härnedan återges i sammandrag ett av kapitlen i väntan på den snart klara svenska översättningen från förlaget Natur och kultur.

Häromdagen samtalade jag med en mor som lugnt berättade att hennes fjortonårige son ofta fick stryk i sin skola i Skottland. Modern är en modern kvinna, som är intresserad av Freud och Einstein och kommunismen, men det hindrar henne inte att utan vidare acceptera det faktum att hennes son blir slagen av barbariska lärare. Tusentals föräldrar finna sig i skolans meningslösa disciplin och många använda samma system i hemmet. Nu kan man emellertid i någon mån ursäkt föräldrar som i vredesmod smälla till sina barn. Det finns alltid starka känslor mellan föräldrar och barn och eftersom kärlek lätt kan slå om i hat kan man förstå föräldrar som ge stryk. Men i skolan, är det oförlätligt, ty det finns inga sådana starka känslor mellan lärare och elever. Att ge stryk är alltid en handling av hat. Den rationaliserar alltid... »Jag gör det för barnets egen skull.» Om fadern eller modern helt öppet sade: »Jag slår dig därför att jag hatar dig, ditt lilla odjur» skulle det ha en mycket mindre skadlig verkan på barnet än när man säger: »Det gör mig mera ont än vad det gör dig». Ärlighet är alltid som en nypa frisk luft. Jag har haft hand om många barn, som förstörts av disciplin. Disciplin injagar fruktan och att införa fruktan i ett barns liv är en synd mot den Helige Ande. Såsom varande en handling av hat uppväcker disciplin hat hos offret. Barn som inte fruktar, hatar inte. I min skola råder en utmärkt anda: vi har en gosse som stammar, men intet av barnen härmar honom någonsin. I disciplinskolor däremot är barnen ofta plågoandar gentemot andra barn. — — — Det måste finnas något mycket välgående skäl, varför föräldrar tolererar ett system som gör deras barn olyckliga. Man tvingas att ändra hela sin uppfattning av föräldrakärleken: den är inte osjälvisk, den är självisk. Barnet är en ägodel; det måste göra heder åt sin ägare. Man påstår ofta att många barn bli olyckliga därför att deras föräldrar vilja göra ett gott intryck på sina bekanta... härav skulle till exempel komma den vikt som läggs vid rentvättade händer och snygga kläder på söndagen. Detta är en ytlig psykologi. Problemet ligger djupare än så: föräldrarna identifiera sig själva med barnet. Jag känner till många fall där föräldrarna försöker göra barnet till vad de själva misslyckades att bli. En far som känt sin brist på universitetsbildning, vill att sonen skall studera vid högskolan. Men sonens högsta önskan kanske är att bli flygare.

Vi har något hopp om att finna sanningen om vi angriper disciplinproblemet med utgångspunkt från föräldrarnas identifikation med barnet. När de disciplinerar barnet, disciplinerar de i grund och botten sig själva. Föräldrar som ogillar sig själva ger sina barn stryk. Detta är ett omfattande kapitel. Hatet mot det egna jaget är roten till militarismen och antisemitismen, till våra strafflagar och vårt fängelse-system. Det är världens mest svårlösta problem och lika gammalt som mänskligheten själv. Läran om Gud och djävulen är en projektion av människans uppfattning om sig själv. Hon kände sig vara både Gud och djävul. Varför är mänsklighetens gåta. Homer Lane förklarar det så, att själen kom millioner år efter kroppen. Därför har kroppen nått större fulländning än själen och människans strävan är därför att fullända sin själ i lika hög grad som sin kropp. Livets mål har kommit att bli strävan efter fulländning istället för vad det borde vara, strävan efter

lycka. Och det som bereder nöje, kortspel, balettflickor, starka drycker, har ansetts stå i vägen för fulländningen, inte därför att de i sig själva var farligt utan därför att det bereder nöje.

Eftersom fullkomningen i sig själv är en illusion och något ouppnåeligt har människan ständigt haft en känsla av misslyckande. Hon har personifierat sin oförmåga att uppnå sitt ideal i djävulen. Djävulen har framstått som en kraft utanför oss, som vill leda oss bort från fullkomningens smala väg... Liksom Gud framstår som den kraft som vill hålla oss kvar där.

Jakten efter fullkomning är en faktor i människornas livsföring. Benägenheten att bilda ideal är vår förbannelse. Den ligger till grund för all religion, all uppfostran, alla moralpredikningar. Mänskligheten kommer att gå framåt, när idealen krossas... om detta någonsin sker. I Ryssland, för närvarande världens mest underbara land, har man gjort sig av med gamla religiösa och ekonomiska värden; man har djärvt utplånat farliga ideal. Likväl har även Ryssland sitt ideal i Fordtraktorn. Hjälten i den underbara filmen »Generallinjen» är en traktor, hjältinnan en mjölkseparator. Kanske detta blir lösningen på fullkomningens problem; mänskligheten kommer att tillfriskna när människan begränsar sina ideal till att omfatta traktorer och radio. Kanske lösningen på de moraliska frågorna kommer från Ryssland, som ensamt av de stridande makterna började livet på ett nytt sätt.

Det är intressant att se att religionens förfall föga har inverkat på det moraliska tillståndet. Kristendomen är för närvarande så gott som död men dess moralkodex, vilken ingen någonsin har kunnat följa, lever fortfarande. Himlen och helvetet har visserligen försvunnit men begreppen om gott och ont finns kvar. Föräldrarna äro fortfarande övertygade om att de har avvikit från den smala väg, som leder till fullkomning. De hatar fortfarande sig själva. Fortfarande projicerar de sitt självhat på sina barn.

Den kommande generationens lycka kommer att ökas i samma mån som kravet på fullkomning minskas. För närvarande brännmärks varje generation redan i barnkammaren med ofullkomlighetens stämpel. Varje »Låt bli» och varje kok stryk ingjuter självhat hos barnet, det självhat, som sedan kommer att ruinera den därpå följande generationen. Men det finns hopp. Det finns människor som övergivit den idealistiska livsåskådningen och vägrar att påtvinga de unga sina värderingar. Det finns barn, som tillåtas att själva bilda sina värdeomdömen. Det finns vuxna, som icke projicerar sitt självhat på sina barn. När vår strävan efter fullkomning begränsar sig till enbart mekaniska saker, kommer självhatet att försvinna och med detta strafflagar och hat och krig. När vi slutar att dana andras karaktärer kan man hoppas på en ny, fri och lycklig värld.

Det som jag skriver är inte teoretiska önskefantasier. Jag har provat min teori och funnit att den håller streck. I min skola finns det ingen moralisk uppfostran, ingen bestraffning från de vuxnas sida, ingen fruktan, ingen karaktärsdaning. Barnen får full frihet att vara sig själva och allteftersom de blir äldre, blir de kloka och överseende och vänliga mot alla. Jag kan inte tänka mig att de kan komma att tyrannisera eller straffa sina egna barn. Och de blir ingalunda veklingar eller estetisnobbar. Vid sjutton års ålder tar de studentexamen utan svårighet... inte för att det betyder något. Den har ungefär lika mycket att göra med verklig bildning som mina kängor. Jag nämner det endast för att visa att även fria barn kan underkasta sig ett konventionellt tvång när det är nödvändigt för det yrke de valt.

Det enda provet på verklig bildning är ett moraliskt prov... inte vad ett barn vet utan vad ett barn är. En examen kan aldrig pejla något för bildningen väsentligt. En pojke kan gå igenom i latin och grekiska och matematik och samtidigt vara olycklig och destruktiv. —

Det är nödvändigt att sluta med examina. De representerar den

(Forts. sid. 30.)

Problembarn.

(Forts. från sid. 18.)

Vad Neill menar med frihet är inte bara den yttre friheten i arbetsformerna utan inre frihet. Jag tillåter mig att citera ett stycke ur Problembarnet: "Barnets livskraft driver det till att äta, att undersöka sin kropp, att tillfredsställa alla sina önsknin- gar. Det hörsammar Guds vilja. Men när Guds vilja tar sig ut- tryck hos barnet, ter den sig för de vuxna som djävulens vilja. Därav kommer det sig, att alla föräldrar börja lära sina barn hur de skola leva. Barnet stöter snart på ett helt system av förbud. Det ena är styggt; det andra osnyggt; det tredje själviskt. Så möter Guds ursprungliga röst de moraliska föreskrifternas röst. Enligt vår kyrka skulle den första rösten vara djävulens och den förmanande rösten Guds röst. Jag är övertygad om att det är tvärtom. Jag tror, att det är de moraliska föreskrifterna, som göra barnen elaka. Jag har funnit, att en elak pojke helt auto- matiskt blir en snäll pojke, när jag upphäver alla de moraliska förbud man påbördat honom."

Den frihet, som Neill ger barnen, består alltså i att han befriar dem ifrån de vuxnas auktoritet. När barnet förlorat tron på den — och det kan ta märkvärdigt lång tid ibland! — kan de börja ut- forma sin egen personlighet, börja l e v a. För livet börjar ju inte, som många skolbarn och även vuxna ha en känsla av, efter sko- lans slut, det börjar ju redan inom skolan. Den är ett samhälle i smått. Personligheten är inte beroende av ålder. En av de mest utpräglade personligheterna i skolan var en liten sexårig flicka. Här ha vi alltså ett samhälle av barn och vuxna, där alla har lika mycket att säga till om och samma rättigheter. Barnen är fler än de vuxna, man kunde alltså vänta sig, att de skulle överrösta de vuxna och ställa till fullständig anarki. Det har också förekommit ansatser till det, men mot detta har de vuxna ett i våra dagar välkänt maktmedel: strejk. Det hände till exempel, att "Lejonens och tigrarnas" måltider urartade till rena barbariet. ("Lejon och tigrar" kallas de bråkigaste pojkarna, vilka på de andra barnens begäran får äta för sig själva.) De kastade mat på varandra, så att den ströddes över hela golvet, och skrek åt jungfrurna; sär- skilt en av dessa, som var ganska nervös, retade de nästan till tårar. Då uppträdde fru Neill på skolmötet och sade: "Vi kan inte arbeta under sådana förhållanden. Om ni inte uppför er hyggligt i matsalen, så får ni ingen mat." Denna lugna och sak- liga vädjan gjorde intryck på pojkarna, och deras uppförande blev lugnare. Under en av mina lektioner sysselsatte sig en av flic- korna med att reta de andra i stället för att höra på. Den gången behövde jag inte ens tillgripa strejk, för de andra barnen sade åt henne att vara tyst, och när det inte hjälpte, körde de ut henne. En annan sak, som motverkar anarki, är att de barn, som varit längre i Summerhill, mer eller mindre övervunnit sina anarkistiska tendenser. Dessa rikta sig ju inte i grunden mot förhållandena vid Neills skola utan mot det tvång, som barnet tidigare varit utsatt för. När tvånget plötsligt upphävs, är det ju naturligt, att barnet går till överdrift i början. Det har till exempel varit förbjudet att använda fula ord. Så kommer barnet till en plats, där det får säga vilka ord det vill. Så härligt! Det excellerar i språkets fu- laste ord. Ingen fäster sig vid det. Efter en tid är det inte roligt längre. Det är märkvärdigt vilken roll dessa fula ord spelar för barnets fantasi just för att de är förbjudna.

Under den första terminen får nykomlingarna inte bara straff- löst svära, de får också göra andra förbjudna saker, så länge det inte inkräktar på någon annans rättigheter — därför att de är nykomlingar och inte förstår bättre.

Till barn, som stjal, intar de barn, som varit där längre, en lik- nande attityd. Stölder kan naturligtvis inte få ske ostraffat, där- för att de ingriper i andra människors rättigheter. Den bestulne framlägger sin sak på skolmötet, och kan brottet bevisas, får brottslingen ersätta honom av sina fickpengar. Men därvid stan- nar det. Han betraktas inte som ett "elakt" barn utan som en nykomling, som inte förstår bättre och ännu inte lärt sig skol- samhällets grundlag. Övervåld av äldre mot yngre bestraffas också i allmänhet med penningböter. Straffen bestämmas av en

på skolmötet utsedd jury. Däremot förekommer inga moraliska förmaningar: Tänk på så orätt du har gjort! Det är en idé, för vilken små sex- och nioåringar, vilka ännu befinner sig i sitt egoistiska stadium, ännu inte är mogna.

Ja, apropos detta egoistiska stadium kan man lägga märke till ännu en annan sak. Som bekant uppmanas de små, som fått nå- got gott, ofta att dela med sig åt andra. Som altruismen först är ett senare begrepp och de är naturliga egoister — och bör få vara det — under sina första tio levnadsår åtminstone, är den natu- rliga känslan vid en sådan uppmaning hat mot den, som man måste dela med sig åt. I Summerhill får barnen naturligtvis aldrig mot- taga några sådana uppmaningar. Därför blir det vanligen så, att de bjuder de andra barnen, som tigger dem om det, i hopp om att en annan gång bli bjudna själva, men däremot mera sällan de vuxna. Men gör de det, sker det fullkomligt spontant utan några baktankar. De vet ju, att de vuxna inte har någon makt över dem. Och man blir också förvånad över hur omutliga de är. Man kan inte få dem att lyda i någon högre grad genom att muta dem med godsaker. De tar visserligen emot godsakerna utan tvekan men utan att lyda mera för det. Däremot är de mycket känsliga för verklig kärlek. De vuxna, som de älskar, lyder de för det mesta utan svårighet.

Till slut skulle jag vilja framhålla en sak. Man kan inte, om man aldrig så mycket beundrar Summerhill, uppställa det som ett mön- ster, efter vilket alla skolor borde upprättas. Därtill är det alltför mycket beroende av sin upphovsmans och hans frus personlighe- ter. Inte alla ha fått den gåvan att skapa en sådan atmosfär av verklig frihet omkring sig som Neill. Men man får vara tacksam, att Neill visat, att man kan skapa en sådan miljö. Som inspira- tionskälla både för föräldrar och lärare har den nog sin största betydelse. Alla ha säkert något att tillgodogöra sig av Neills idéer, som de sedan kunna tillämpa på sitt eget sätt.

Summerhill kan betraktas som en betydelsefull insats i uppfost- rans utveckling, ett steg på vägen mot andlig frigörelse, vilken i sin tur är absolut nödvändig för skapandet av nya samhällsformer.

Ett kvinnligt säsongarbete.

De tvås kamratskap.

(Forts. från sid. 10.)

vi åt att stöka undan. Efter detta ha vi kvällen fri att göra var och en vad vi behagar. Vi går till möten, ibland i sällskap men ofta åt skilda håll, eller en av oss stannar hemma. Det är aldrig så att en måste vara hemma. Ofta har vi några kamrater hos oss på kvällarna. Och då är det ju inte meningen att min fru ensam skall sköta förplägnaden. Hon har också intresse av att tala om och dryfta problem, som ligger vår krets nära. Koka kaffe och duka fram, det kan vi ju mycket väl hjälpa varann att göra. Och en annan sak: vi har gått in för, att de som komma på besök får ta det som det faller sig bäst för oss; här tarvas inga ursäkter för det ena eller det andra. Jag tror att många svårigheter i ett hem skulle övervinnas, om folk kunde lära sig att även i en vänkrets vara sig själva sådana de är i vardagslag i hemmet. Hur skönt skulle det inte vara om vi kunde komma ifrån det att försöka apa efter eller övertrumfa varandra i fråga om våra hem.

4. — Min hustru är kassörska vid en partitidning.

5. Ja. Jag är arbetslös. Men även om jag hade arbete skulle jag hjälpa min hustru med arbetet i hemmet. Båda skall ju äga hemmet, båda skall känna sig fria i och utom hemmet. De skall vara kamrater. Hemmet skall inte vara en bur utan en hel värld, fri, öppen och ljus.

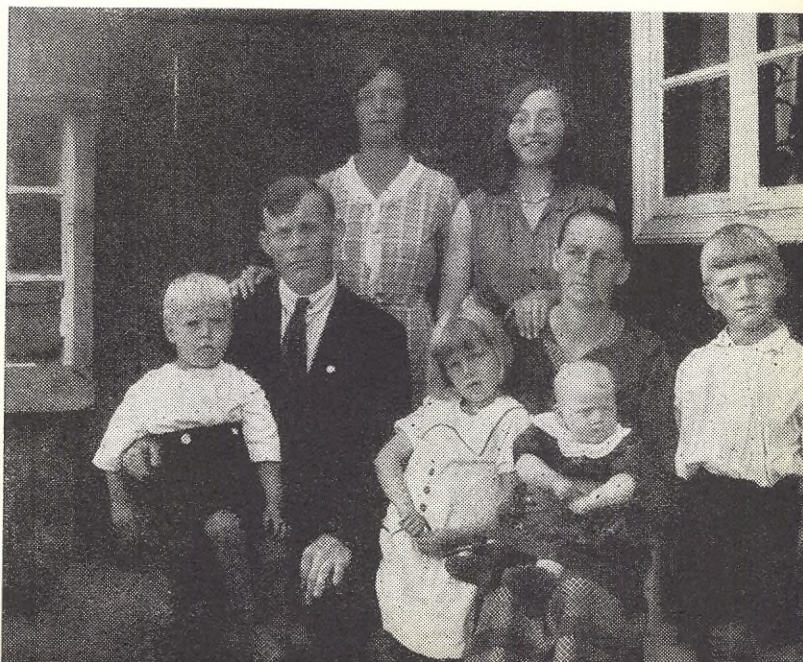
6. Nej, vi har inga barn. Därtill har vi inte råd. Hade vi ett barn eller skulle vi få ett — då ekonomin blir bättre — finge vi bytas vid att stanna hemma om kvällarna. Det är ju orimligt, att modern ensam skall offra sin lust och sitt intresse för frågor, problem och glädjeämnen, som ligga utanför hemmet. Arbetarklassens kvinnor har inte råd att hålla sig med barnsköterska. Därför får väl maken bidra på det sätt han kan: se efter den lille eller lilla någon gång.

Ja, detta skulle vara mitt svar på Morgonbris' fråga. Problemet: mannen, kvinnan och hemanarbetet är ju inte så komplicerat i vårt hem. Därför kan inte svaret få den betydelse det kunnat få om förhållandena varit annorlunda. T. ex. där hustrun sköter hushållet och har ett eller två minderåriga barn samt dessutom går som hjälphustru och så kanske därtill mannen är utan arbete. Svaret på hur de båda makarna klarade upp arbetet i hemmet skulle vara av stort värde. Detta oavsett om svaret från mannen vore positivt eller negativt beträffande fördelat hushållsarbete. — Det kunde i förra fallet bli en vägledare, i det andra en varning för dem som undervärdera en husmors arbete. Mätte det bli

en ljusning i arbetarhustruns problem, mätte de få vandra mot ljuset sida vid sida med männen! Må vi alla lära oss respekt för arbetet och inte vara rädda att ta ett tag för att utjäma och lika fördela bördorna i våra hem! Tiden är sådan att det kräves mod och uthållighet, gemensamt ansvar och solidaritet — detta inte minst inom arbetarhemmen. Nöden, eländet, orättvisorna och den falska samhällsmoralen, arbetslöshet, kriser, dekadans och vapenskrammel kommer att svetsa samman ett vapen mot det system, som har upphöjt kaos till härskande ordning. För att bruka detta vapen fordras stora krafter och enig vilja. Detta når vi aldrig utan kvinnornas bistånd. Alltså: giv kvinnan större frihet, lätta bördorna för henne att hon må komma med oss i striden! Följande ord av en diktare kan också gälla för maken i arbetarhemmen: »Driv oss samman med gisselslag och blåaste vår skall knoppas»

Adrian PETERSSON.

Lantarbetaren Axel Andersson, Vallsjö svarar Morgonbris med bifogade foto och text: Trots sjukdomar och arbetslöshet har vårt förtroendefulla kamratskap övervunnit alla yttre svårigheter.

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

Forts. fr. föregående n:r)

VAD SOM REDAN HÄNT

Joan Craig är en vacker, tjugosexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadowes, som bebör en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Så snart hon vilat ut sig efter resan — hennes fackföreningscentral är belägen i en landsortsstad — ger hon sig iväg till konferenslokalen. Hon får dock icke komma in i det allra heligaste. I konferensen väntar stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Hon blir snart i tillfälle att träffa dennes hustru, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Tonys hustru, Helen, förkunnar att hon icke skall dra sig för att anlita strejkbrytare, om det blir nödvändigt för hennes planer. Joan känner sig fientligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för.

Efter sammanträffandet med Helen återkommer Joan till den avgörande konferensen. Hon lyckas krångla sig in i lokalen och blir vittne till förhandlingarnas dramatiska slutakt. En överenskommelse är omöjlig. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom.

Dacre hade icke antagit Mary Mauds erbjudande om en sovplats, utan han hade tillbringat natten på Russel Hotell. Han ringde upp Blain, och de gingo till Gordon Square, där de funno fröken Meadowes full av iver och spänning inför resan till Yorkshire. — Tror ni inte denna min kappa verkar för extravagant — den kan reta de svältande gruvarbetarna, kan den inte?

— Gruvarbetarna svälter inte än, och som de är artiga människor kommer de att tala mycket mindre om din kappa än dina vänner skulle göra, om de fick se gruvarbetare som hade klockkedjor, sade Joan litet strängt. Gruvarbetarna ska' godkänna vad du har på dig och inte göra klumpiga anmärkningar som din egen klass brukar göra.

— Kära då! Nu är det alldeles klart. Vår Joan börjar bli fylld av klassmedvetande. Mary Maud förblev angenämt oberörd.

— Av det sätt ditt fina sällskap vanligen pratar om gruvarbetarna skulle man kunna tro att de voro hottentotter i stället för hyggliga, vanliga och respektabla människor.

— Jag ber om ursäkt — jag ångrar mig — inte ett ord skall kunna klämmas ur mig mot dessa underbara gruvarbetare. Tony, skydda mig. Kylknölen håller också på att bli arg. Vågar vi låta honom föra bilen? Skall han fatta det som en plikt mot en

viss annan persons klassmedvetande att köra ner oss två bourgeois i närmaste dike?

— Har du något med till lunch, Mary Maud? Mina bourgeoisinstinkter är uteslutande inriktade på att jag ska' få någonting i mig. Tony kände med sig att en avspänning var av nöden.

— Här blir sannerligen ingen proletärföda, svarade värdinnan. Suzanne har beslutat att vi inte ska' dö i vildmarken. Det finns kyckling, gåslever, en underbar paj, bakelser, vin och andra saker. — O, kom, Mary Maud. Jag tycker vi kunde nöjt oss med bröd och ost. Nu har vårt arbete börjat, protesterade Joan.

— Ni barn kan äta bröd och ost, om ni vill — Mary Maud drog kappan omkring sig med en bekväm åtbörd — men Tony och jag är medelålders. Vi ha kommit så långt att vi lärt att inget arbete blir sämre gjort genom en bit god mat.

— Säg detta åt era kolgruveägare. Den där korgen? Herre Gud, det räcker för ett helt regemente. Suzanne, vi ska' visa vår kärlek till er i sinom tid, sade Blain och kastade en kyss till den leende fransyskan, då hon kom svängande med matkorgen.

— Alla ombord i revolutionens namn, ropade Blain och anförde det lilla tåget ned för trapporna.

När de kommo till bilen satte Mary Maud först Joan bredvid Gerry och kröp sedan in på det bakre sätet i den bekväma vagnen vid sidan av Tony. Hon iakttog, att han inte gjorde någon ansats att ändra denna placering. Joan och Gerry voro snart invecklade i en intim diskussion om strejkutsikterna. Enstaka satser av denna diskussion uppfångades då och då av de bakre passagerarna.

Mary Maud var mycket glad över att de syntes komma så väl överens. Ty samvetet slog henne. Hon hade älskat Tony med en djup, moderlig kärlek ända sedan han gifte sig. Hon hade känt Helen Hanray många år i förväg, och de hade varit goda vänner. Men Anthony stal hennes hjärta. Hennes stora förmögenhet, allt vad hon kunde göra för honom, var hans. Hon hade följt den ljusa, guldhåriga gossens utveckling till en kall, egocentrisk man. Hon hade sett honom lida och iakttagit hur Helen slugt och grymt utnyttjat hans lidelse för att tillfredsställa alla sina önskningsar och sin lust att dominera. Hur ofta hade inte Mary Maud nästan bönfallit om att en annan kvinna måtte få betydelse för honom, men Tony hade förblivit trofast.

Trots sin moderna yta var fröken Meadowes i sitt hjärta helt och hållet en gammaldags kvinna. Hon tyckte om att planera äktenskap för sina vänner, att fantisera ihop romantiska historier om dem, och att, när det passade sig, ge dem en lämplig stöt.

Hon hade inte befordrat Tonys bekantskap med Joan Craig, fastän hon kände båda så väl. Strejken som brutit in i alla deras liv hade slungat dessa båda tillsammans. På ett par dygn hade de kommit på mer vänskaplig fot med varandra än vad som under andra förhållanden skulle blivit fallet på månader. Mary Maud tillstod för sig själv, under det att den mjukt löpande bilen gled framåt, att hon med glädje hälsat Tonys intresse för Joan. Men var han renhårig mot flickan? Antag att hon och Tony blevo kära i varandra, hur skulle framtiden bli med avseende på Tonys äktenskap med en sådan hustru. Joan hade karaktär och ungdomens hela mod, men Mary Maud ryste, när hon tänkte på hur litet detta skulle betyda i kamp mot en Helen, som reste sig till försvar för sin egendom och bekvämlighet.

Nej, detta fick inte ske. Joan fick inte gå under på ett hopplöst äventyr. Tony var för mycket äldre än henne. Gerald var så lämplig. Han hade omedelbart kommit på god fot med Joan — så olika hans fientliga hållning, då några unga kvinnor voro i närheten. För tusende gången undrade Mary Maud över vad det var för historia under kriget som hade förvandlat just Jerry Blain

Carnusol rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

till en sådan kvinnofiende. Varför hade han aldrig visat förtroende till henne? De flesta människor hyste ju tillit till henne. Gerry var alltid vänlig men aldrig förtrolig. Ja, Gerry skulle bli en bra man åt Joan. Hans fader var så rik — och det där lilla krånglet med hans krigsprofiter vore nog överkomliga. Om han fick en hustru skulle Gerry tänka annorlunda. Ja, naturligtvis skulle detta bli högst lämpligt — men hennes tanke återvände till Helen Dacre och hon suckade djupt. Hon önskade att någon ville kämpa med Helen om Tonys själ.

— Nå, har du löst problemet nu? sade Tony och bjöd på cigaretter.

— Löst vad? Mary Maud verkade överraskad och lutade sig mot honom för att få eld.

— Ditt ansikte liknar en film, när du tänker. Man kan nästan läsa dina tankar.

— Läs dem då!

— Delvis. Jag funderar över Joan. Hon berättade mig i går afton, att hon aldrig varit förälskad.

— Hon har god tid på sig.

— Hon är tjugosex. Jag undrar om inte den moderna unga kvinnan förlorar en hel del — romantik, menar jag. Är inte de flesta av dem för ivriga på arbete för att ha tid till kärlek?

— Jag generaliserar aldrig i fråga om kvinnor. Joan är inte lik det vanliga. Hon är så manlig. Jag tror att hon skulle gå över avgrunden likt en lavin om hon verkligen blev kär.

— Varför tror du det?

— Du glömmer att jag är romanförfattare till yrket.

— Det vill säga att du romantiserar.

— Nej, men jag iakttagit.

— Joan och Gerry — oh, barn.

Tony lutade sig fram för att slå askan av cigaretten. Han svarade inte.

Joan vände sig om.

— Ynglingen här framme påstår att han kan köra ända fram utan att stanna, men jag börjar tänka på kyckling. Gör någon annan detsamma? Gerry kommer att hata mig, men jag anser att vi borde stoppa ett tag. — Krama Gerry. Vi behöva sträcka på benen.

Mary Maud ville inte ha en paus just då, men Tony önskade det uppenbarligen. De hade en munter lunch vid sidan om vägen. Joan och Gerry voro på lysande humör och en börda syntes ha fallit från Tonys axlar. Endast Mary Maud verkade nertryckt. I varje fall hade denna lunch en doft av "sista gången". Stormmolnen samlade sig. Krisens spänning drev dessa människor samman till en intimitet som inte skulle mognat så mycket under månader om normala tider varit rådande. Vad skulle ske? Den godmodiga kvinnan kände sig på något sätt ansvarig, men hon visste inte för vad.

Efter lunchen körde Blain som en besatt. De voro i Shireport klockan halv sju. Mary Maud hade under den fortsatta

Renhet och stimulans är vad Er hy behöver

Är Ni den som väljer länge, då det gäller valet av tvål? Då vilja vi säga Eder ett par ord om Gahna-tvålen.

Tvålens uppgift är att rengöra — men huru? Jo, rengöra utan att skada eller irritera den ömtåligaste hy. Vidare skall tvålen kunna mjuka upp och stimulera hyn till liv, samt ha en svag, fin doft, som ger känsla av friskhet och välbehag.

Sådan är Gahna-tvålen, framställd som den är av välgörande oljor och överfettningmedel, enligt nyaste vetenskapliga rön på hudvårdens område.

Gahna tvålen

Nästa gång Ni köper tvål,
välj då Gahna-tvålen,
det är ett gott val.

färden serverat te ur en termosflaska medan bilen rusade framåt.

Som de hade fått order körde de till fackföreningsexpeditionen i Shireport. Då de stego ut ur bilen kände Mary Maud det, som hon satte sina fötter mitt uppe i strejken. Fackföreningssekreterarens fru välkomnade dem till en äkta Yorkshiresk tebjudning — skinka och bröd, högar av hembakade kakor, skinande servis på en ren duk. Sekreteraren förde Joan in i köket för att diskutera några praktiska angelägenheter i sammanhang med det förestående mötet. Gerry hade stelnat till igen, men Dacre hade lockat sekreterarens fru att resonera om strejken. Hustrun föreföll lugn men ändå en smula ängslig.

— En strejk tar på oss i alla fall, bekände hon, med en känsla av sympati för Dacre och den påtagligt vänliga Mary Maud. Tom har tre pund i vanlig lön och det är mycket övertidsarbete då och då.

— Det är mycket litet, är det inte? frågade Mary Maud, som tänkte på sina egna utgifter.

— En man som har tre pund tillhör de gott ställda i Shireport — de flesta här måste ta arbetslöshetshjälp. Vi tillhör den lyckliga gruppen. Men om strejken varar länge så tar det på vår ställning — klubbavgifter, hyror, ja ni känner det där.

— Tillhör ni många klubbar? Mary Maud var överaskad, ty de enda klubbar hon visste om, var de dyra sällskapsklubbar, hon var med uti.

— Avbetalningsklubben för att skaffa oss kläder och så'nt, javisst, tre stycken. Det är enda sättet för att vi ska' få kläder, skor och dylikt. Man kan inte köpa allting direkt. Men om man lägger undan en eller ett par kronor varje vecka så kan det bli någonting. Jag avskyr att vara skyldig, men fyra barn — — — ni förstår!

Och frun i huset log åt Mary Maud som åt den där, vilken självklart förstod hennes belägenhet. Mary Maud kände sig enkel. Den Joan, som nu kom in i rummet, var en annan person än den glada flickan från dagens bilfärd. Hennes uppträdande var bestämt. Hon hade alla fakta om den lokala situationen i sin hand.

— De är litet rädda för krångel här. Hamnarbetarna och verkstadsfolket är fullt klara, och likadant gruvarbetarna, förklarade hon. Men det finns en stor kemisk fabrik, som arbetar med ett penningssystem, och detta kan leda till svårigheter. Arbetarna där vill inte riskera sina sex månaders premier. Nu gäller det att tala om klassolidaritet, Gerry. Det får bli din linje. "Ni höll samman i skyttegravarna, grabbar, samma anda skall segra här också." Du känner till den där sortens vädjan!

— Ja, kapten, sade Blain och saluterade.

— Ska' den andra herrn tala också? frågade sekreteraren.

— Ska' du Tony?

— Jag! Jag har aldrig hållit ett tal i hela mitt liv.

— Så. Nu får du i alla fall försöka. Om bara en lokal blir full, så får jag och Gerry växla om, men om vi är tvungna att ha två lokaler, så måste du göra ditt bästa.

— Men . . . menar du, Joan . . . Jag ska' bestiga schavotten, men . . .

— Vi ha inte bruk för schavotten här. Vad gubbarna här vill ha är nyheter. De törsta efter förstahandsbesked. Tro inte, att du ska' göra ett stort tal. Tala bara om för dem vad du har sett.

Tony tände pipan.

— Nåväl — Gu' hjälp mig — men blanda mig inte in i allt det här, om det inte är absolut nödvändigt!

Männens viktigaste uppgift, då de kommo till möteslokalen, var att praktisera in Joan. Lokalen var så packad, att det knappt gick an att andas. Varhelst en mänsklig varelse kunde få plats, så hade någon kilat in sig. En hel del hade inte kunnat komma in och Blain fick gå till det andra möte, som sålunda måste ordnas. Tony trodde, att Joan skulle klämmas ihjäl, men hon redde sig bra i mängden. En poliskonstapel beredde väg för Mary Maud. När den lilla gruppen anlände mottogs den med ljudliga välkomstyttringar. Här kom folk från Sandom med stora nyheter! Mary Maud — utan den fina kappan, som hon lämnat i sekreterarens hem — fann till sin glada förvåning att hon betraktades som en arbetarledare. Hon hade hatat folkmassor i hela sitt liv, men nu frossade hon i denna massas demonstrativa vänlighet.

— Dom är rara, dom är rara, upprepade hon gång på gång för sig själv.

Ordföranden läste upp maskinskrivna instruktioner från London. De arbetare, som beordrades att inställa arbetet, mottogo underrettelsen med bifall. Verkstadsarbetarna ropade:

— Varför inte ta oss med också? Låt oss klämma till ordentligt på en gång och få ett snart slut på't!

— Varför ska' inte allesamman lägga ned arbetet, ropade folket från alla hörn i lokalen.

Ordföranden förblev orubbligt lugn. Han var en fackföreningsman av den gamla skolan.

— Det här är era instruktioner, ärade bröder, och ni får hålla er till dem. Ingen kamp är möjlig utan disciplin. Vi ha en ärad kvinnlig kamrat här från London och hon ska' tala om för oss vad de mena där borta.

När Joan steg fram hälsades hon av upprepade applåder och välkomstrop. Hon hade tagit av sin kappan och var klädd i en klart röd klänning. Hennes ansikte blossade av hettan. Hennes tjocka, burriga hår var liksom en infattning för hennes smala, tunna ansikte. Mot raderna av män bakom henne på tribunen, stod hon lik en levande röd flagga, revolutionens anda.

Joan hade ingen stark röst. Men hon kunde konsten att använda sina resurser. Hennes uttal var mycket klart. Varje ord slutade med en knäpp. Röstens musikaliska timbre gjorde, att hon tydligt uppfattades över hela lokalen. Männens och kvinnornas hängde vid hennes läppar. Kort, uttrycksfullt berättade hon för dem den välbekanta historien om besvärigheterna inom gruvindustrien

— de höga profitera under krigstiden, det plötsliga bakslaget 1921, den ödeläggande lockouten och långa kampen, förlusten av de kontinentala marknaderna, krångel och förödelse hemma — riksbudgeten 1925 som gjorde ytterligare lönereduceringar oundvikliga — subsidierna för att klara gruvdriften över vintern — lockouten för de mindre givande gruvorna från 1 maj. Hennes publik kände nog allt i detalj, men när det berättades på hennes sätt gjorde det en oerhörd verkan.

— Det måste finnas en annan sida av saken, tänkte Mary Maud, som var obehagligt berörd. Hon blev rädd för Joans skarpa och bitterhet. Hon fruktade för talets effekt på dessa människor.

(Forts. i nästa nummer.)

PUB:s HÖSTKATALOG är nu utkommen.

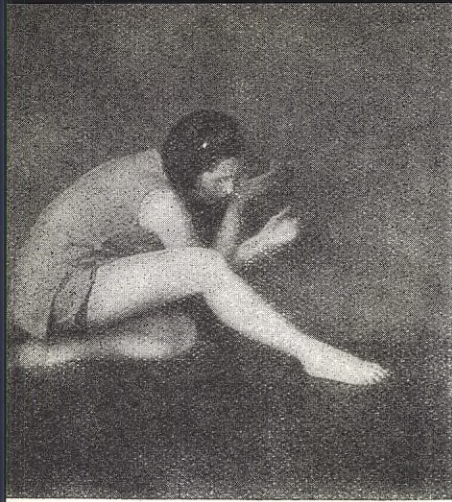
Det lättaste och säkraste inköps-sättet är att beställa efter vår stora illustrerade höstkatalog, där Ni kan välja bland hundratals olika förslag för Eder höst-ekiperung. Klipp ut denna anons, ifyll namn och adress och skicka den till

Paul U. Bergströms A-B
74 Drottninggatan. Stockholm 3.

Namn: .....

Adress: .....

JEANNA FALK

kinetakursen

i rörelsekonst
utarbetad av
Jeanna Falk och
Viola W. Markelius

Lektion 4

Det är inte bara ökad muskelstyrka efter träningen, som gör att man efter en tid har så mycket lättare att utföra ett kroppsarbete än man hade i början. Skillnaden beror även på att man lärt sig att utnyttja kroppens egen tyngd och den kraft, som ligger i själva rörelsen. Så är det med allt lyftande, bärande och huggande arbete, t. ex. vedhuggning. Och likadant är det med gymnastiska rörelser och övningar. Det är mycket som ser svårt ut, som underlättas genom sättet att göra rörelsen, genom jämvikten och tyngdöverflyttningen.

Vi övergå nu till rörelserna!
Arbeta efter en långsam "grundrytm 1".

An m.: Rörelsen passas in i musiken — eller i räkningarna — så att den känns lugn och behaglig, inte jäktande.

Rörelse 21. Armpendling.

För pendlande rörelser gäller alltid detta: Känn att Ni använder så litet muskelkraft som möjligt och att rörelsen "går av sig själv"!

a) åt sidorna.

Bild 1.

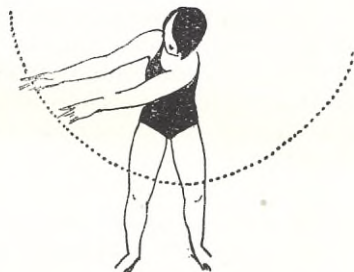

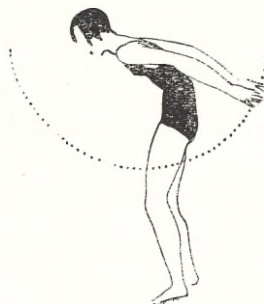
Bild 2.

Utgångsställning: Fötterna åt sidan med kroppstyngden jämt fördelad. Halvt böjda knän. Rundad rygg, så att armarna hänga fria framåt. Sätet väl indraget under kroppen samt fasta buk- och sätesmuskler. (Bild 1.) Genom små omärkliga gungningar av överkroppen försätter ni armarna i lugna, jämna svängningar från sida till sida. Armarna äro avslappade, men rörelsen skall ändå göras så tung, att de parallella linjerna bibehållas. (Bild 2.)

Således: upp åt vänster sida på en tid — upp åt höger på nästa.

Hela serien minst 8 gånger.

Gå sedan över till
b) framåt — bakåt.

Utgångsställning: samma som förut.

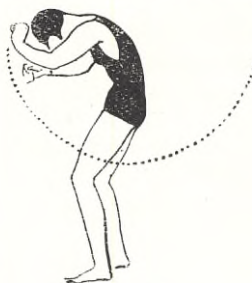
Armarna sättas i gång i riktning framåt-bakåt genom små gungningar i knäna. Nig till var gång armarna passera benen och räta ut knäna då armarna svinga upp framåt och bakåt. Sväng mer och mer! Upp över ansiktshöjd med händerna!

Gör hela serien minst 8 gånger.

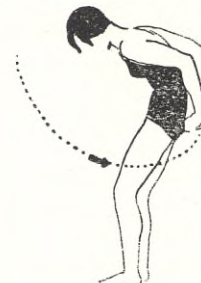
An m.: De som träna utan musik skola passa på att samma lugna jämna tak bibehålles hela tiden.

Fortsätt med grundrytm 1!

Rörelse 22. Armpendling med avbrytande spänningar.

Spänningen framåt.

Spänningen bakåt.

Fortsätt pendlingen framåt-bakåt-framåt, men istället för att denna sista gång låta armarna svinga ut framåt som förut, avbryter ni rörelsen genom att plötsligt och kraftigt spänna till i skuldror, rygg, armar och händer.

Stanna absolut orörlig med armarna krökta och händerna knutna framför er som om ni ville skydda er mot något!

Stå kvar så — alldeles orörlig — under lika lång tid, som båda pendlarna tagit.

Sedan löser ni upp spänningen och låter armarna pendla bakåt-framåt och bakåt igen. Den nya bakåtpendlingen avbrytes denna gång av en liknande spänning som sist. Krök armarna bakom Er, knyt händerna och drag samman skulderbladen!

Läs igenom!

kinetakursen ser litet annorlunda ut från och med detta nummer. Frågeformulären, som varje anmäld elev får att fylla i och sända in, komma hädanefter att skickas i brev direkt till vars och ens adress, istället för att inflyta i tidningen. På så sätt vinna vi:

**plats för flera frågor
mer plats för eleverna att besvara dem och således en ändå mer ingående personlig korrespondens än hittills.**

Det är inte för sent för er att anmäla er! För 25 öre stycket får ni de 3 föregående nummer av Morgonbris, där kinetakursen hittills influerats. Genom att sända in **anmälningsblanketten** nedtill på nästa sida får ni denna lektions frågeformulär hem till er. Sedan får ni tillfälle att fråga om — och få svar på! — vad ni kan vilja veta beträffande kroppskultur, rörelser, edra eventuella små felaktigheter och skavanker m. m. Ni kan få råd, antingen det gäller kutrygg eller svankrygg, stelhet eller »slankighet» i rörelserna, fetma eller magerhet . . . Det går bra antingen ni är ung eller gammal. Eller ni kanske möjligen går och bär på några konstnärliga anlag, som ni skulle vilja utveckla, och få både nytta och nöje av? (Varje lektion kommer, som förut, att kosta 75 öre i frimärken.)

Det är inte alls så svårt som det först verkar!
Tänk er att ni räknar till fyra med lika lång tid på varje rörelsemoment. Hela serien kommer då att se ut så här:

på **ett**: pendling framåt,
på **två**: pendling bakåt,
på **tre**: pendling framåt med häftig **spänning**,
på **fyra**: stå kvar orörlig med bibehållen spänning;
på nästa **ett**: pendling bakåt,
på **två**: pendling framåt,
på **tre**: **spänning bakåt**,
på **fyra**: stillestånd.

Således kommer varannan spänning framåt och varannan bakåt. Försök får ni se! Pröva först ut rörelsen sittande med denna beskrivning framför er. Sedan kommer det att gå utan svårighet.

Stäng av grammfonen en stund och repetera gångövningen (rör. 18) i förra lektionen! Armarna ut åt sidan, som ni gjorde då! Om ni är trött i armarna, så låt dem hänga ned tills de äro utvilade!

När den går säkert sätter ni på **grundrytm 2** — eller gnolar en långsam vals (tre-takt!) och går över till följande rörelse.

Rörelse 23. Gångövning.

Denna övning är i princip densamma som rör. 18. Skillnaden är, att moment 3 och 4 dragits samman och utföras på samma tid, d. v. s. i ett tempo.

Övningen blir då så här:

På **ett**: sätt den framsträckta fotspetsen i golvet med sträckt knä. För **samtidigt** över kroppstyngden och rulla mjukt ner foten!

På **två**: lyft höftleden och det andra lårbenet, med avspänt, lätt böjt underben!

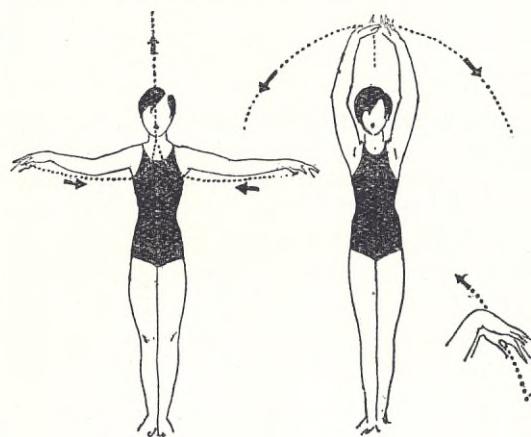
På **tre**: sträck fram benet och foten!

Öva tills ni känner er alldeles säkert! Tänk på hållningen: sänkta axlar, tillbakadragen nacke! Fasta buk- och sätesmuskler! Sätet indraget under er!

Sedan skall ni få ännu en armrörelse, som lär er skillnaden mellan en s. k. **förd** rörelse och en spänning.

Utföres till en långsam "grundrytm 2".

Rörelse 24. Armföring med huggande rörelse.

Moment 1.

Moment 2.

Händernas »vägar» äro prickade. Bilden t. h. visar händernas ställning då de föras uppåt.

Anmälningsblankett (för ny deltagare).

Undertecknad anmälar sig härmed till Morgonbris' KINETA-KURS med personlig korrespondensundervisning. Var god sänd mig frågeformuläret till denna lektion. 75 öre i frimärken bifogas.

Datum .....

Namn..... Fru, fröken el. herr

Bostad..... Tel.....

Postadress .....

Föregående 3 lektion. (med åtföljande frågeform.) sändes på begäran. Grammofonplattan till övningarna sändes a) som postpaket mot kr. 3:15 i frimärken b) mot postförskott (postförskottsavgiften tillkommer då.) Stryk över det sätt, som ej önskas.

Utgångsställning: armarna mjukt böjda utåt i axelhöjd, handflatorna nedåt. Upp med huvudet!

a)

Mom. 1. På första tre-takten ("vår-vindar fris-ka"; se lektion 2!) för ni armarna med svagt rundade armbågar och mjukt böjda handlovar i en vacker, sammanhängande båglinje, som går först vågrätt framåt och sedan, när händerna mötts, lodrätt uppåt. För händerna ända upp över huvudet och böj handlederna, så att fingrarna komma sist. (Se bild 1!)

Mom. 2. På nästa tre-takt ("le-ka och vis-ka"). Vänd först händerna så att handflatorna riktas utåt sidorna samt för armarna nedåt till utgångsställningen. (Handlederna äro böjda så att fingrarna även nu komma sist.) Upprepa hela rörelsen tills ni känner er säkert på "vägarna", som händerna ha att följa. Alltid minst 4 gånger!

b)

Följ under "ett, två, tre": med armarna samma linjer som i mom. 1. Men gör det denna gång med en hastig, kastande **spänning** och knutna händer. Hugget kommer blixtnabbt, följt av absolut orörlighet.

På nästa "ett, två, tre" upplöses rörelsen, händerna vändas och sänkas långsamt som på moment 2.

Minst 4 gånger! Byt sedan om rörelse och gör

c)

Samma sak, men omvänt.

Långsam **föring framåt-uppåt** som i rör. a), moment 1! Huggning med **spänning** och knutna händer **utåt-nedåt** på mom. 2.

När dessa tre övningar gå bra, utför ni dem samman med gångövningen på förra sidan. Det blir då så här:

Rörelse 25. Föregående armföringar och -spänningar tillsammans med steg.

a)

Mom. 1. Tag tre steg framåt och utför samtidigt den mjuka glidande armföringen framåt-uppåt.

Mom. 2. På nästa takts början drar ni fram den bortre foten och ställer den intill den främre (stödjefoten). Gör samtidigt halv knäböjning med väl indragen mage, sätet indraget under kroppen och rundad rygg. Händerna vända samtidigt och armarna föras långsamt och segt utåt-nedåt.

b)

Mom. 1. På första steget **hugga** armarna framåt-uppåt (samma väg som förut) **med spänning** och knutna händer samt bibehållas så på alla tre stegen.

Mom. 2. Lugn och glidande utåtföring av armarna under stillestånd och halv knäböjning.

c)

Nästa gång kommer den långsamma armföringen framåt-uppåt på de tre stegen. Spänningen med knutna händer och hugget utåt under halv knäböjning kommer under stilleståndet på nästa takt.

A n m.: För att få fram tillräcklig kraft och intensitet kan ni böja armbågarna ändå mer än nyss!

Kom ihåg att alltid låta händerna komma ordentligt upp över huvudet i slutet av mom. 1!

Skaka ut överkroppen med en grundlig avslappningsövning framåt! Gärna med mjuka knän.

Repetera föregående lektioner och extra övningar!

Glöm inte:

att andas ut i frisk luft, avrivningen (eller duschen) och **frotteringen!!**

Skriv omedelbart om någonting skulle vara svårt att förstå!

Greta Garbos propaganda för det nya samhället

Två som inte dela Sigrid Gillners inställning

A. B. F. har även i år på Brunnsviks folkhögskola anordnat en kvinnokurs, som samlat en stor del kvinnor. Ett glädjande bevis på att arbetarkvinnorna alltmer börja inse att de behöva skola sig. Bilden härövan visar en skara kursdeltagare, alla medlemmar av Socialdemokratiska kvinnoförbundet.

I förra numret av Morgonbris hävdar fru Gillner att Greta Garbo och andra filmens stjärnor omedvetet driva propaganda för ett nytt samhälle genom att visa kvinnorna vad människan kan åstadkomma av kläder och föda, hus och hem. En estetisk och vacker tanke men...

Man får se hur en ultrafunkisvåning är inredd, hur en 100-kronors lyxtoalett är komponerad — i sanning värdefulla erfarenheter för det praktiska livet. De skulle väcka tanken på det »som kan göra människans kropp frisk och sund och ge hennes själ utsikt och lyftning». Menas med utsikt och lyftning att komma bort från verkligheten? Ty räkningarna får man aldrig se. Alla sådana tråkiga realistiska detaljer är omsorgsfullt eliminerade ur filmens sagoland.

»Filmen talar till kvinnornas materiellt begärande instinkter», säger fru Gillner. Ja säkert. Finns det överhuvudtaget något som är lättare att uppväcka hos människan? Men hur utformas de dagdrömmar som filmen framkallar? Tar de den praktiskt-idealistiska form, som fru Gillner tänker sig: min klass kan få det bra — eller den mycket mänskliga individualistiska formen: jag kan få de bra? Är det inte alltid så att man identifierar sig med den individuella hjälten eller hjältingen? Och hurdant är filmidealet? Ett typiskt exempel på det genomgående idealet i de flesta kapitalistiska filmer är intrigen i »Hans älskarinna». Hjältingen börjar som fattig arbeterska på en kartongfabrik men har högre vyer, beger sig till New York och lyckas bli älskarinna åt en rik man. Vi återse henne i lyxtoalett välja ut viner till en fin middag och sjunga sånger på tyska, franska och engelska. Som hon har en ädel karaktär, blir hon även lagligt gift på slutet. Handen på hjärtat, vem skulle säga nej till en sådan karriär? Och i filmen få vi uppleva den — i fantasien är den möjlig för alla — men det är ett avgrundsligt steg till verkligheten... De materiellt begärande instinkterna är nog vakna. Om man bara kunde få allt genom att begära. Den amerikanska filmens motto är: blunda för andra. Den driver propaganda för en hänsynslös egoism, som endast kan tillfredsställas i ett kapitalistiskt samhälle på andras bekostnad. Det socialistiska samhällets drivkrafter: kamratanda och samarbete, är den fullkomligt främmande. B. L.

Det är sant att filmen givit oss mycket. Ögat får njuta av vackra människor, underbara hem, främmande länder, seder och bruk. Barnen ser allt det där, som de förr bara anade. Filmen fostrar. Ger de enkla en viss världsvana. Men, det finns ett men också. De orimliga situationerna med den sköna, fattiga flickan, som blir millionärska, inger en farlig överskattning av sig själv och möjligheterna. Återförd till köket, eller ett vanligt hem, med torftigheten som hänger i luften, utan synbar möjlighet till förändring, inger de nyss upplevda illusionerna av skönhet, förfining och kultur ofta olust och otillfredsställdhet som kan ta sig underliga uttryck. Begäret att äga och vinna, men omöjligheten att finna det vidunderliga skapar sorgligt nog, allt för ofta, en efterrapning av vampen.

En flicka, som borde ha ungdomens hela charm att lita sig till, men som kommer ålände fram med garbohår, slött fällida ögonfransar och cigarettens litet blasé mellan fingertopparna, är också en färdig produkt av vampstjärnornas arbete. Åtkomlig för alla. Resultatet såg jag livslevande i en folkpark för en tid sedan. Hon var en trogen kopia av vår stora stjärna med hår, basker, ögonbryn och allt. Om hon suttit framför en filmkamera kunde hon knappast på ett mer utstuderat sätt ha behandlat sitt offer. Och offret var en ung man, en enkel och rar pojke. Där satt hon. Garboimitationen och sög opp pojkens sexualitet. Ibland får sådant följder. Han får ett livslångt kontrakt på något han äger utan att rå om. Men det ska betalas. Vardagen är grå och kall för många. Sol, skönhet och värme behöva vi. Och glädje och livslycka. Folk tar så gärna och tacksamt emot.

Men vi socialdemokratiska kvinnor, som likt Strindberg vill riva ned för att få sol och luft, måste bidra till att skönhetsbegäret får de rätta nyanserna. Tränga längre än till hudvård och nagelpolityr. Vill vi ha bort schaggmöblerna och antimakasserna ur våra hem, ha funkis med rena stilfina möbler och soliga arbetsbesparande ting ska vi inte tillåta att våra unga kvinnor komma släpande med doften av sängalkov och osövda nätter. Att många av våra ungdomar, de fattiga och enkla flickorna, som i sig själva äro fina och goda, bara ser vampen, som lockande efterbild är ett faktum. Därför gjorde vi vår demokratiska tid en tjänst om vi högt bad om förskoning från vampen på den vita duken. Den passar

ETT HOT

Samtidigt som hemmens och fabrikerskvinnor börja i allt mer ökade skaror söka sig till folkhögskolorna och A. B. F. — dessa kvinnors glädje och entusiasm över sina nya möjligheter till nämnda bildningshärder har ju under senaste tiden tagit sig storartade uttryck, läs bara Morgonbris under detta år — riktas mot folkhögskolorna slag som kunna få vittgående bedrövlige konsekvenser, betyda ingenting mer eller mindre än att skolornas portar stängas just när de nyväckta kvinnoskarnas nått fram. »Skriv om Viskadalen!» »Berätta om Viskadalen!» Morgonbris har fått en hel del telefonpåringningar och brev med denna uppmaning från södra och västra Sverige. Döm då om vår häpnad, när meddelandet kom att Älvsborgs landsting avslagit ett blygsamt anslagsyrkande på 1.500 kr. just till Viskadalens skola under motivering från bondeförbundarna att skolan var en klasskampsskola och »att folk kroppsarbetar mycket bättre om di inga kunskaper har». Liknande uppträdande ha flera andra landsting gjort sig skyldiga till, när det gällt stöd åt det allmänna folkbildningsarbetet. Det är uppenbart att kvinnorna här måste vara med och resa skydd för sina nyvunna intressen. Sök kontakt med de ledande kvinnorna och männen på folkhögskolorna, inbjud dem till kvinnoklubbarna för dryftande av situationen! Morgonbris ställer även sina spalter öppna för diskussionen. Här vänta förresten nedan flera inlägg på publicering, men vi avvakta besked från klubbarna för att i nästa nummer ge en allsidig framställning av folkhögskolornas nya betydelse för kvinnorna, inte bara städernas utan även och det inte minst landsbygdens.

inte i den nya staden. Den är kväljande falsk och onyttig. Sportflickan, som för med sig doften av barrskog och saltvatten, hon som kan sköta ett hem och har tid med idéer är funkis. Framtidskvinnan. Därför ska vi bekämpa vamptypen på filmen och i vår demokratiska värld. Filmen ska lära oss leva i nuet och i framtiden. Vampen är fortidens lyxkvinna och sköka. Vi behöva henne inte. Ty hon är fortiden.

Disa WÄSTBERG

Se till att dansbaneägarna håller ordning vid sina dansbanor!

»VÅRT ANSVAR SOM KLUBBMEDLEMMAR»

lydde rubriken för det medryckande och manande föredrag Hanna Nygren från Mjölby höll i Linköpings livaktiga kvinnoklubb, vilken inom parentes sagt fyller 25 år i nov. Tal framhöll som sin mening, att skola vi med framgång kunna reformera samhället, så måste vi först och främst reformera oss själva, och vår organisation är just ett förträffligt fält för fostran. Om vi hålla målet klart, då komma vi ej att tröttna och ledsna, när något går oss emot. Och om organisationen ej tyckes ge oss vad vi vänta, må vi då rannsaka oss frågande: "Vad har jag själv gjort för att få den bättre?" Har jag blott själva idén klar för mig, då sviker jag säkerligen ej. Den som är fäst vid en stjärna faller ej."

Vidare framhölls, hurusom det just är mycket enkla, ofta förbisedda handlingar, som skapa goda medlemmar. Att troget bevista mötena, att punktligt erlægga avgifterna har större betydelse än vi ana. Dessa tysta, trogna medlemmar, som sålunda fylla sin medlemsplikt, äro dock de, som upp-bära hela vår rörelse.

Till medlemsplikten torde också höra att i vår egen press taga del av de politiska händelserna. Med god vilja lära vi oss snart att förstå dem, åtminstone huvuddragen därav, fastän vi äro efter männen i politiskt avseende.

Vi äro efter, därför att vi fostrats i den falska tron, att kvinnor ej kunna och ej böra förstå något, som har med politik att göra.

En av förbundets verksamaste medlemmar

fru Gunhild Klangh i Enköping, har nu även fyllt de femtio. Gunhild Klangh är ledamot av Uppsala Kvinnodistrikts styrelse, där hon invaldes vid distriktets start, när Stockholms och Uppsala läns distrikt delades. Tidigare var hon medlem i styrelsen för Stockholm-Uppsala läns distrikt. Nu är hon ordförande i Enköpings kvinnoklubb, vilken befattning hon med några få års avbrott innehaft ända sedan klubben bildades. Vidare är hon kommissionär för Morgonbris, ledamot av Enköpings stadsfullmäktige, fattigvårdsstyrelse, pensionsnämnd, suppl. i barnvårdsnämnden, samt i övrigt verksam inom en del andra grenar av det kommunala arbetet. Med ett ord oerhört duktig och intresserad.

Den äldsta medlemmen

i Hagfors socialdemokratiska kvinnoklubb fru Anna Jansson "Per Jans Mora" har fyllt 70 år. Redan vid 5-tiden på jubileumsdagens morgon började uppvaktningarna i det en grupp grannar infunno sig medförande en dukad kaffebricka och Hagfors musikkår. Senare anlände en deputation från kvinnoklubben, överlämnande en tennskål med inskription. Tal hölls både på vers och prosa och leven i mängd utbringades för jubilaren. Under hela dagen inströmmade blommor och telegram. Vid sidan om sin man är Anna Jansson en av pionjärerna för arbetarrörelsen i Hagfors. Ingen majdemonstration har här ägt rum utan att man sett fru Jansson med i ledet, och hennes intresse för kvinnoklubben har varit och är alltjämt enastående. Den som trött och modlös efter agitationsarbete bland oförstående kvinnor, söker sig till fru Jansson, vinner alltid ny tillförsikt efter samtal med henne. Anna Jansson har alltid just det rätta ordet att ge. H. H.

Tioårsjubileum

har firats av Kungsängens socialdemokratiska kvinnoklubb. I samband med jubileet var ett kamratmöte anordnat tillsammans med kvinnodistriktet. Fru Jennie Sjölander talade om klubbens arbete under de gångna tio åren och klubben hyllades av representanter för övriga kvinnoklubbar i länet. Vidare förekom föredrag av fru Olga Hedén om arbetet för det stundande riksdagsmannavalet. Sång utfördes av »Röda sångartuppen» från Uppsala.

Senare på dagen hade anordnats en offentlig fest. Föredrag hölls av fru Annie Wallentheim från Stockholm. Röda sångartuppen medverkade. Kamratmötet var besökt av ett 100-tal från södra delen av länet.

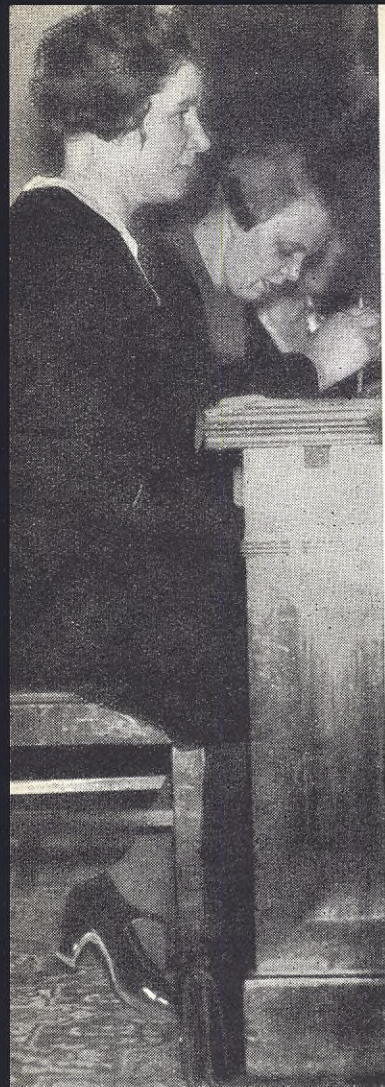

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

firade den 19 sislidne mars sin 10-årsfest på A. B. F:s lokaler i Göteborg.

Till denna fest hade klubben under det sistförflutna året insamlat medel till och själva till största delen förfärdigat en fana, som nu invigdes. Klubben har under sin 10-åriga verksamhetstid bestått av omkring 30 medlemmar.

Dess verksamhetsområde är stadsdelarna Gårda och Lunden, som till största delen bebos av industriarbetare. Trots detta har klubben ej lyckats komma högre i medlemsantal, antagligen beroende på att kvinnorna känna sig bundna av hem och utearbete och därför ej i tillräcklig grad kommit att intressera sig för samhällsfrågorna. Klubben äger dock en liten kärntrupp, som vill försöka fortsätta uppnå ett bättre resultat under ett nytt decennium. Fotografien visar en del av klubbens medlemmar under den nya fanan.

Hanna Nygren

Varför endast köpare?

Agnes Jonsson i Kooperativa förbundet: »Den bör icke kasta sten som själv sitter i glashus»

Morgonbris läsare ha säkert samma erfarenhet inom den rörelse inom vilken de arbeta, att männen förbehållit sig de framskjutna platserna, ty var äro kvinnorna på partikongresser, och konferenser eller på L. O:s och fackförbundens kongresser? De lysa icke med sin frånvaro därför att de icke äro medlemmar i de olika föreningarna utan därför att deras manliga kamrater gå före dem vid valen, och kvinnorna själva äro icke alltid benägna att värna om sina kvinnliga namn. Se t. ex. i riksdagen, till vilken vi faktiskt ha övervägande kvinnligt röstmaterial, men där det sitter endast fyra kvinnor.

Beträffande Kooperationen är det ju riktigt, att denna uppbäres av husmödrarna, men det har tagit tid att få kvinnorna att inse att de, inom rörelsen kunna bli något mer än endast köpare. Detta är en anledning till att ej kvinnorna i så stor utsträckning kommit med. En annan, mera avgörande orsak är den, att föreningslagen lägger hinder i vägen för att man och hustru utöva rösträtt och väljas till befattningar, om endast en i familjen är medlem i föreningen. Det är alltså icke, som någon insändare menar, K. F:s stadgar, som hindra kvinnorna inom rörelsen. K. F:s stadgar måste givetvis stå i överensstämmelse med lagens bestämmelser. Och i vilken förening förekommer det, att två få avgiva sin röst på ett medlemskap? Det är ju orimligt begärt och alldeles särskilt inom Kooperationen, som ju såväl juridiskt som moraliskt ansvarar för stora ekonomiska värden.

Männens målsmanskap har ju också i alla tider gjort sig gällande, och till och med nu, då det formellt upphört, är det i allmänhet mannen som skrivs för medlemskapet i konsumtionsföreningen.

Kvinnorna själva ha ej heller känt behov av att deltaga. Det är först på senare år, som detta behov trängt fram och de ha gått in som medlemmar i sin förening, detta dock i allt för liten utsträckning. Men det har emellertid varit och är alltså en ekonomisk fråga, som man måste taga hänsyn till, då man går att bedöma kvinnornas ställning inom rörelsen.

Trots detta kunna vi emellertid säga, att vi ha ett ganska gott kvinnligt inslag i det kooperativa arbetet. Det är icke så förtryllat, som insändaren vill påskina. Vi ha kvinnor med i en del föreningsstyrelser, i förvaltningsråd, medlemsråd, butikskommittéer, fullmäktige, ja det finns t. o. m. kvinnliga föreståndare. Enligt en gjord undersökning inneha omkring 300 av våra kvinnor inom kvinnogillena, olika uppdrag inom sina respektive föreningar.

Jag vill icke med detta påstå, att vi äro nöjda, men jag är av den uppfattningen, att vad som skall växa stort, skall ej växa fort. Kvinnorna äro också av en helt annan läggning än männen. De ha kanske icke samma självkänsla, samma tro att de kunna utträtta något. Men med den upplysningsverksamhet, som bedrivs bland våra kvinnor, skola de få mera kunskaper och större självförtroende och känsla av att kunna utträtta något. Vi behöva då inga som "draga" fram oss, det blir då ej fråga om man eller kvinna utan den som är dugligast. Jag anser det därför ej nödvändigt att gå in på replik på uttalade tvivel på gillenas uppgift, då detta vittnar om absolut okunnighet om gillenas strävanden. På vissa punkter motsäger f. ö. insändaren sig själv, hon talar om kvinnornas medverkan inom rörelsen och säger: "Det rent ideella lämnar henne nog ganska oberörd". Men i nästa sats säger hon vidare: "Jag kan bevisa från många platser, att det varit kvinnorna, som räddat ortens konsum, då den stått färdig att ramla. De ha gått milslånga vägar för att göra sina inköp utan någon ära eller vinning". Vad är detta om icke en ideell inställning, av ganska utpräglad art? *Agnes JONSSON*

Agnes Jonsson i arbete på K. F:s kontor i Stockholm

Tidskriften Vita bandet kommenterar i sitt senaste nummer K. F:s kongress med följande erinran: Vid årsskiftet funnos 213 gillen med 7.656 medlemmar, och under detta år hade till tiden för kongressen ej mindre än 23 gillen inträtt i förbundet med 413 medlemmar, detta enligt sekr. fröken Agnes Jonsson, som vid Kooperativa Förbundets kongress framhöll att bland kvinnorna förefinnes ett starkt behov att bli mera än köpare. De vilja känna och leva med i Kooperationen. Således samma krav överallt: kvinnorna vilja vara med i ledningen av de olika stora folkliga rörelserna, vare sig dessa äro av ekonomisk eller ideell art.

Efter att med intresse ha följt de olika inläggen i debatten »Var äro kvinnorna i K. F. kan jag ej låta bli att i någon mån försöka delgiva mina egna tankar, samt bemöta Linnéa Fröjd, när hon betvivlar att kvinnogillena utgöra någon god skola för husmödrarna. Jag tar mig friheten betvivla, att Linnéa Fröjd har någon som helst hum om den saken. Jag har själv i fem år arbetat inom ett kvinnogille, och vet vilken god skola detsamma är. Många husmödrar reflektera kanske inte över varför de just skola handla i den kooperativa affären, när den enskilde affärsmannen kanske säljer till samma priser och ger lika stor procent. Det är kännedom om Kooperationens alla fördelar samt dess prisreglerande inverkan på hela vårt land, ja, även på andra länder, som kvinnogillena meddelar sina medlemmar. Kännedom om, att vad vore de fördelar vi möjligen lyckas tillkämpa oss i våra politiska organisationer, om vi inte vid sidan om dem hade Kooperationen, som tillvaratog våra ekonomiska intressen, så tillvida att den tillförsäkrar oss bästa möjliga valuta för våra pengar. Vi minns väl hur det var innan Kooperationen hade gjort sitt segertåg genom vårt land. Hade man då lyckats tillkämpa sig en liten löneförhöjning, så var det genast att ge ut sina surt förvärvade slantar i form av höjda varupriser, och följaktligen var man lika fattig som förut.

Sedan i mån av tid, studera vi även rent husliga och praktiska ting. Så ha vi, inte att förglömma, även K. F:s praktiska skola Vår gård, där kvinnogillena varje år få in en av sina medlemmar på en veckas kurs. Även i Brunnsvik anordnas kvinnogilleskurser på två veckor årligen. Linnéa Fröjd tycker att vi vid det här laget borde ha kvinnor inom kvinnogillena, som kunde sköta befattningarna inom företagen. Hon kan vara förvissad om att vi ha det också, men vad som hindrar kvinnorna från att skaffa sig inflytande i styrelser och förvaltningsråd, eller med andra ord, att rycka fram i teten, är nog i de flesta fall bristande tid. De flesta gillesmedlemmar äro husmödrar, och vi veta alla hur litet en husmor kan disponera över sin tid. Vi veta även vilken oerhörd tid en styrelse får sätta till, åtminstone om den sitter som styrelse för en affär, som är stadd i utveckling. Min man har suttit i styrelsen för platsens kooperativa affär i många år, och jag vet de eftermiddagar, då han har gått på styrelsesammanträde så fort han blivit fri från arbetet, och suttit där till tolv på natten, när det har gällt att planera för nybyggnader, upprättande av filialer o. d. Hur skulle det låtit sig göra om det varit jag i stället för min man som suttit i styrelsen. Dessutom måste kvinnan skaffa sig medlemskap, samt överföra en viss summa av de under året köpta varorna på sitt konto, för att vara valbar. Detta har man svårt för att låta bli av, man har varit så inkörd med att mannen står för andelarna. Kvinnogillena har länge arbetat med att få in kvinnorna som medlemmar i de kooperativa affärerna, i större utsträckning än hittills,

Spara på värmen!
Elda ekonomiskt!

HANDÖLS Täljstenskaminer lämna bästa värmen.

Vacker prisvärd svensk kvalitetsvara.

Föras av Eder leverantör.

**HANDÖLS NYA TÄLJSTENS- och
VATTENKRAFTS AKTIEBOLAG**
Birger Jarlsg. 33, Stockholm.

och jag tror att deras arbete i detta fall har krönts med framgång. Jag vet, att det ej är så ovanligt på sina håll, att kvinnor sitta med i förvaltningsråd och styrelser och att dessa kvinnor verkligen äro varmt uppskattade av sina manliga kamrater.

Vad ha vi äkta män . . .

(Forts. från sid. 9.)

språkslöst: Om så behövs sådana uppgifter jag kan utföra. Axel Troedsson, Höör, tar däremot frejdigt sig an "hela klabbet, inberäknat de fyra barnen, men endast för kortare tid, om hon går på något möte, eller måste ut i något ärende och jag är hemma och har tid." Erik Lundell, Låstad, tvekar inte heller inför någon uppgift då han anser att det inte skadar mannen att lära även detta, och det kan komma tillfällen, då mannen måste kunna litet av varje även vid i ett hem förekommande göromål." Ett exempel härpå ger Oscar Humlin, Sundbyberg, när han berättar att han, då den yngsta gossen föddes, måste ikläda sig alla en mammas sysslor på grund av att hans hustru samtidigt fick lunginflammation och han gick arbetslös. Signaturen Vidal, som är byggnadsarbetare, och hans fjortonåriga son bädda regelbundet sina sängar varje morgon, men den sympatiska pappa Vidal gör även det som han tror att de flesta av hans medbröder tycka är det tråkigaste åliggandet, nämligen drar mangeln. Då finner han det roligare att dra lakan. Hans två pojkar gå tydligen i goda fotspår. I sommar hade deras mor för första gången semester — 14 dagar på Marholmen. Under den tiden skötte ynglingarna hushållet. Pappa Vidal hjälper även hushållet indirekt, t. ex. genom att sätta upp en diskorkhylla — ett slags hjälp, som han tror vara bra litet uppmärksammat i de flesta hem. "Ja, instämmer David Sandberg, hjälp hustrun med litet rationalisering och modernisering allt i vidsträcktaste bemärkelse av hemmets arbetsprestationer och samliv.

Exemplens makt är stor. De, som här i Morgonbris höjt sina röster för det sanna kamratskapet, för socialistiskt handlande i hem och vardag komma att stimulera andra till efterföljd. Därför ett tack till alla svarsställare för dess ypperliga stöd av vår aktion för en ny anda i hemmen.

På annan plats i detta nummer återfinnes inlägget av första pristagaren Adrian Petersson, Östersund.

Då flera av övriga utvalda brev befunnos likvärdiga har prisnämnden delat upp de två följande prisen. Andra pristagare blevo Verner Gustafsson, Agnesberg och David Sandberg, Bollnäs. Tredje pristagare Gustav Ekström, Hedvigsberg, Södertälje, och Bernhard Persson, Landskrona. Ett extra pris tillfaller signaturen Svensson för följande versifierade försäkran att enquäten redan gjort effekt, vilket förresten flera äkta män, men även husmödrar inrapporterat.

Herr Svensson han rev i sitt glesnade hår
och sade: "Se hushållsbestyr
det är just det enda som kvinnfolk förstår
och möten som pesten dom skyr.

Vi karlar är satta att samhället styra.
Förresten förstår Ni, när barnen är fyra
så hinner min hustru just ingenstans gå.
Ska jag stanna hemma? Vad tänker Ni på?

Men damen till Svensson sin tidning stack fram,
det var nummer åtta av "Bris".

Hon sa': "Edert prat det är stor synd och skam.
Läs här, så Ni blir mera vis."

När Svensson fick läsa dess tjugonde sida
han skämdes och sa': "Tänk vad kvinnfolk får lida.
Det har jag visst aldrig förstätt rätt förut.
Jag ska nog bli hemma om du vill gå ut."

Och sedan den dagen blev Svensson så snäll.
Han hjälper sin fru varje dag.

Och vill hon gå ut på ett möte nån kväll
så gör hon det efter behag.

Och Svensson han städar och dammar och diskar
och hjälper sin fru när hon mattorna piskar.

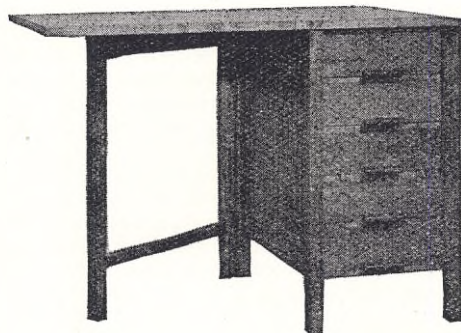
Nu har han besvarat Ert frågformulär
Och hoppfull om något av prisen han är.

Problemföräldrar.

(Forts. från sid. 19.)

äldre generationens kontroll över den yngre; de fortsätta en ålderdomens herravälde över ungdomen. Ungdomen måste göra uppror. Den gör uppror, men olyckligtvis är dess uppror ofta hatbetonat. I Tyskland är ungdomsrörelsen antisemitisk, i Italien reaktionär. Världen behöver en ungdomsrörelse som kan tjäna och älska. — Det kommer ett nytt världskrig om inte ungdomen kan släppa hatet och nationalismen. Nationernas framtid avgöres redan i barnkammaren. I en civilisation, där de små barnen uppfostras till att hata sig själva, kan man inte vänta sig att finna fredsälskande nationer.

Världen måste avstå från disciplinsystemet. Rent teknisk disciplin kommer naturligtvis alltid att vara nödvändig. På ett skepp kan det blott finnas en kapten och han måste åtyldas, en grupp balett-flickor måste disciplineras, så att deras dans bildar ett symmetriskt helt. I en orkester kan disciplin existera utan hat eller fruktan. Den disciplin som måste avskaffas är den som öppet eller fördolt äsyftar andlig förbättring. Till denna kategori hör skolans och hemmets disciplin. — Vad tjänar det till att ställa upp barnen i led på skolgården eller förbjuda dem att viska i klassen? Det är ingen förberedelse för livet, för i livet sitter folk inte tysta på bänkar eller står i led. Den enda ärliga ursakten för disciplin är att den gör livet lugnare för de vuxna. Varje disciplinmänniska är en humbug när han inte är en sadist.

MODERNA MÖBLER FÖR
SMÅLÄGENHETER

Hyresgästernas Möbelaffär

BRUNKEBERGSTORG 14, Stockholm

4

Vi Damer

värdera den förening av modern elegans och ändamålsenlighet, som präglar TRE TORN ytter skor.

SLIPPERS i fjäderlätt kvalitet.....Kr. **3:50**

"GLOVETTE" m d en eller tre knappar ..... Kr. **4:75**

BOTTINER i olika höjder och modeller ..... från Kr. **7:50**

TRE TORN

Ytterskor

Erhållas i varje välsorterad affär i branschen.

Varje avlöningsdag
en insättning på
sparbanksboken.

**Post-
sparbanken**

Banken som alla nå.

människor med endast ett par undantag äro hans fiender, hans själ förkrympes och när han omsider skickas till en uppfostringsanstalt för att ytterligare förkrympas, hänger han sig åt en glädje, som verkar rent av uppskakande på läsaren. "Det dagliga bröd" är en sällsam och sann barnskildring, som litterärt verk är den ett gripande ödesdrama.

Både Erling Kristensen och Knuth

Två nutidsdiktare. (forts fr. sid. 12)

bjudande, därför gycklar han med den. Han anser, att det väntar varje människobarn så mycket dumhet, ondska och allehanda fördärv så snart det kommer till världen, men å andra sidan tycker han, att det, att ett nytt människoliv kommer till världen i sig själv är en helig händelse, så att denna borde icke besudlas med alla de förflockade moralkodex, som människorna i sin bedrövliga brist på sund levnadsförmåga skapat. I problemdramat "I som präker" förfäktar han, att det finns endast en osedlighet och det är den, som nu kallas sedlighet. Barnalstring har varken med religion eller moral att göra, om den handling som är upphovet till ett barns födelse äger rum i en fin sängkammare eller på något annat ställe, med eller utan vigsel, har icke med sedlighet eller moral att göra. Osedlighet är det där emot att resa så många hinder mot det naturliga könsförhållandet och icke kunna tala rent ut om det, och omoraliskt är, att en kvinna skall behöva föda sitt barn till världen i lönnedom, som en förbryterska, därför att man skapat så defekta begrepp som äkta barn och oäkta. Becker har "i vördsamhet och glädje tillägnat alla ogifta mödrar, som äro

mödrar åt sina barn" skådespelet "I som präker". Men sedan han skrev detta skådespel har tiderna ändrats mycket. Sin uppfattning, att envar kvinna skall i glädje föda sina barn till världen, har han fått revidera därhän, att det är avgörande, om det kan skaffas en dräglig lott åt barnen, och det är ju svårt i dessa kapitalismens och arbetslöshetens tider. Och man kan ju ej vara säker på, att icke nya imperialistiska krig komma att kräva nya miljoner av slaktoffer. Denna städse hotande fara kommer gång efter annan fram i Beckers lyrik.

Även för dem, som kände till Knuth Beckers författarskap, blev romanen "Det dagliga bröd" en glädjande överraskning. Det är en skildring som betager, fångslar, håller ens intresse levande från början till slut; man sitter och ängslas över att det icke skall lyckas författaren att hålla fast denna underbara stämning han redan från början sätter oss i, man är rädd att han skall slappna, bryta sig ut ur den extas, han säkerligen befunnit sig i under skrivningen, men ända till sista ordet riktar han oss med sin djupa mänsklighet och tjusar oss med sin konstnärliga förmåga. Så enkelt, rättframt, stilla det berättas i denna bok om några människoöden, utan affektation, utan later, med ett språk som intet förtiger men ej heller synes innehålla ett ord för mycket.

Romanen handlar först och främst om en gosses första tio år, om hur han, genom att följa sin natur, som är belastad med egenskaper, vilka gjort hans föräldrars kamp för tillvaron förfelad och bitter, råkar i konflikt med samhällets lagkodexer och människornas tvångsföreställningar. Han straffas gång på gång, men aldrig får han reda på varför, hur han än bär sig åt, går det på tok för honom, alla

20%

billigare än
det utländska
är nu 1/3 burk.

EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

Becker äro jylländare. De höra icke till den stora grupp av Köpenhamnsförfattare, som lever storstadens liv men ej kan skildra det i dess rätta struktur, de äro bosatta i var sin lilla landsortshåla men ha i sina uppfattningar så mycket kraftigt pulserande liv, att deras skildringar bli livet självt i sublimt konstnärlig återspeglning.

Skogens ättika

finner genom sin milda och goda smak
allt flera vänner

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, BOLLNÄS.

**Den idealiska
hjälpredan**

för oerfarna husmödrar i småhushåll och självförsörjande är

**Kokbok för
nybörjare**

av Wisp.

Kr. 4:25.

Wahlström & Widstrand

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinno-
förbund!

På omkring 300 platser i landet har
förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av
medlemskap erhålles å förbundets expedi-
tion, Upplandsgatan 1, 3 tr., Stockholm.
Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skrift-
liga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN STOCKHOLM

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund,
Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karl-
bergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen
kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken
Greta Agerby, Vanadisvägen 22 B. Tel. 813 35.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24,
sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47,
Stockholm. Tel. V. 2104.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru
Vilma Iskull, Lindhagensgatan 60. Tel. Kh. 6790.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: försam-
lingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Hanna Lundin, Stora
Ängby. Tel. Bromma kyrka 105.

S:T GÖRAN: 2:dra onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Jenny
Larson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 9789.

SÖDRA FÖRSTÄDÄRNA: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrid Lun-
din, Gröndal. Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus,
Källvägen. Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede.
Tel. 183.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni,
juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igel-
boda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: Första eller andra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan.
Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör
fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Förenings-
huset. Ordf. fru Elsa Pettersson, Djursh. II. Tel. Dj. 1259.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens
lokal.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus
B-sal.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och
Skårsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallent-
heim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 359.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och
Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svård,
Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B.
Tel. 933.

SÖDERTÄLJE: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs bio-
graflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf.
fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m., Lokal: Folkets
Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: ABF:s studiehjem, Pusterviksgatan 15.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Ban-
gatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddare-
gatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru
Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda
Pettersson, Norregatan 5. Tel. 15779.

NORRKÖPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel.
Ö. Eneby 88.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunner-
sta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

Dr. RICHARD WEISS

Fertilitinets

det mest effektiva medlet mot för **tidigt åldrande**, osviktigt verksam mot **neurasteni**, **hysteri**
och **klimatoriska störningar**.

Fullkomligt **oskadligt** och fri från biverkningar.
Rekommenderas varmt av läkare- och auktoriteter.
Säljes endast å apotek i originalförpackningar.
Pris Kr. 4:75 pr glas om 40 tabletter. Kr. 8:75 pr glas
om 100 tabletter. Tillskriv general-representanten:

Hormo-Farma,
Postbox 1178, Stockholm 16.

**Damernas inre och yttre förnygring, ny hy
och ryknernas försvinnande, bortagande
av olustkänslan utan operation eller tröttnande behandlingar uppnås
vid användande av läkarevetenskapens senaste och uppseendeväckande**

Mono-Hormon-preparatet

HORMO-FARMA, Postbox 1178, Sthlm 16.
Var god sänd omgående mot postförskott
..... st. glas med ..... tabletter.

Namn: .....

Adress: .....

Postadr.: .....

Mor

Fru Slinks omvändelse

heter en liten trevlig agitationssketch av Agnes
Söderqvist, Västerås. Den propagerar friskt
och sympatiskt för såväl kvinnoförbundet som
Morgonbris samtidigt den ger en väl träffad
bild från köket i ett arbetarhem en vardags-
förmiddag, där tre husmödrar mött upp. Som
de agerande endast äro tre går det lätt att
uppföra den i vilken kvinnoklubb som helst,
varför den anbefalles en och var av förbun-
dets avdelningar.

Den kan rekvideras från förbundsexpediti-
onen mot ett pris av 1 krona plus postporto.

VASAGAT. 42 • Tel. 134 22.

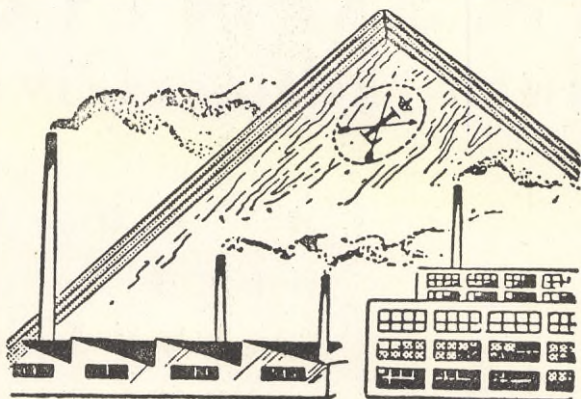

**goda
middagar**

Sveavägen 68

**konsum—
restaurant**

ETT ÄNDAMÅSEN-
LIGT MATERIAL ÄR...

LJUSNE-PLYWOOD

KRYSSFANÉR

Vi stå beredvilligt till
tjänst med önskade
upplysningar.

Ljusne-Woxna Aktiebolag

Tel. 24.

LJUSNE.

Tel. 71.

TREETEX

Den svenska isoleringskivan
som garanterar varma och
dragfria bostäder.

Bygg ekonomiskt med TREETEX

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

FACKFÖRENINGSG

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

RÖRELESEN

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår... kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Svensk fältspat gör det möjligt för en med generationers nedärvda skicklighet utrustad arbetarstam att i förening med erkända konstnärer skapa det världsberömda

ROSENTHALSPORSLINET

Rosenthals Specialaffär A/B

NORRLANDSGATAN 1 · HAMNGATAN 10

Telefon: 8993 · Telegramadress: Specialaffär
STOCKHOLM

MASONITE

SVENSK TRÄFIBERSKIVA

Tillverkas i 4 kvaliteter:

**H Ä R D A D
H Ä R D
H A L V H Ä R D
P O R Ö S**

Dessa 4 kvaliteter täcka de flesta användningsområden inom byggnads- och inredningsindustrien.

Huvudkontor:

P. Wikström j:or
Stallgatan 3 · Stockholm.
Telefon 99 25

Återförsäljare på de flesta större platser.